

**Katsaus eläketurvaan
vuonna 2017**

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2017

HEIDI NYMAN JA MARJA KIVINIEMI

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy
Tampere 2018

ISSN 2343-354X (painettu)

ISSN 2343-3558 (verkkójulkaisu)

LUKIJALLE

Tämä tilastojulkaisu on katsaus työeläkelakien mukaiseen toimintaan Suomessa vuonna 2017. Joiltakin osin tarkastelu kattaa koko eläkejärjestelmän.

Julkaisuun on koottu keskeisiä tietoja eläkkeensaajista, eläkkeelle siirtyneistä, eläkemenoista ja työeläkkeiden rahoituksesta. Yksityiskohtaisempia tietoja näistä aiheista julkaistaan Eläketurvakeskuksen muissa tilastoissa ja raporteissa.

Tilastotiedot perustuvat pääasiassa Eläketurvakeskuksen rekistereihin sekä Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastotietovarastoon. Työeläkkeiden rahoitukseen liittyvät tiedot on koottu muun muassa eläkelaitosten toimintakertomuksista.

Tilastoa on julkaistu tilastovuodesta 2006 lähtien.

Helsingissä kesäkuussa 2018

Eläketurvakeskus

SISÄLTÖ

LUKIJALLE	3
1 Eläkejärjestelmä	7
2 Ajankohtaista vuonna 2017	9
3 Kaikki eläkkeensaajat	12
4 Eläkemeno	17
4.1 Kokonaiseläkemeno	17
4.2 Työeläkemeno	18
5 Eläkkeen suuruus	19
5.1 Kokonaiseläke	19
5.2 Perhe-eläke.....	20
5.3 Työeläke	21
6 Työeläkkeensaajat ja työeläkkeelle siirtyneet	23
6.1 Työeläkkeensaajat	23
6.2 Työeläkkeelle siirtyneet	23
6.3 Työeläkkeellesiirtymisikä	24
6.4 Eläkelajikohtaista tarkastelua	26
7 Työeläkevakuutetut	33
7.1 Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat	33
7.2 Palkansaajien työeläkevakuutetut ansiot	33
8 Työeläkettä kartuttavat palkattomat ajat	35
9 Indeksiturva	37
10 Työeläkkeiden rahoitus	39
10.1 Työeläkemaksut	41
10.2 Lakikohtaiset työeläkemaxuprosentit	43
11 Työeläkevarat ja eläkelaitosten sijoitustoiminta	46
11.1 Sijoituskohteet	48
11.2 Sijoitukset alueittain	49
11.3 Vastuuvelka ja vakavaraisuus	51

1 Eläkejärjestelmä

Lakisääteinen eläketurva muodostuu ansiotyöhön perustuvasta työeläkkeestä ja vähimmäistoimeentuloturvan tarjoavasta, asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä. Lakisääteistä eläketurvaa ovat lisäksi erityisturvan lakien mukaan maksetut eläkkeet¹.

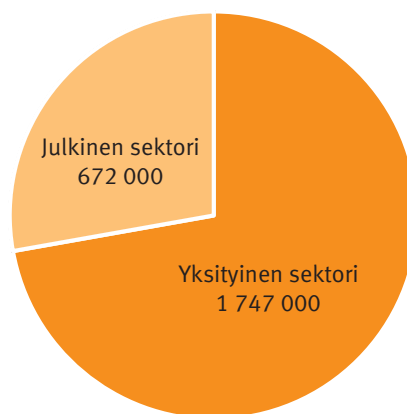
Työeläkejärjestelmä on hallinnoltaan hajautettu. Työeläkkeitä hoitavat yksityisellä sektorilla työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat ja eläkesäätiöt sekä maatalousyrittäjien ja merimiesten eläkelaitokset. Suurimman osan julkisen sektorin eläkkeistä hoitaa Keva. Eläketurvakeskus toimii työeläkejärjestelmän lakisääteisenä yhteiselimenä. **Kansaneläkejärjestelmää** hoitaa Kansaneläkelaitos (Kela).

Yksityisellä sektorilla palkansaaajia koskeva eläketurva on järjestetty työntekijän eläkelain TyEL mukaan. Merimiehillä on oma eläkelaki MEL ja yrittäjillä sekä maatalousyrittäjillä omat eläkelait YEL ja MYEL. Yksityiseen sektoriin kuuluviksi katsotaan myös maatalouden luopumisjärjestelyjä koskevat erityislait, joista eläkkeitä myönnetään vain luopumistukilain (LUTUL) mukaan. Edelleen maksetaan myös luopumiseläkelain (LUEL) mukaisia eläkkeitä.

Julkisella sektorilla on voimassa Julkisten alojen eläkelaki JuEL, joka tuli voimaan vuonna 2017. Siihen yhdistettiin Kunnallinen eläkelaki (KuEL), Valtion eläkelaki (VaEL) ja Kirkon eläkelaki (KiEL). Laki koskee myös Kansaneläkelaitoksen henkilökuntaa. Julkiseen sektoriin kuuluvat lisäksi ortodoksisen kirkon eläkelaki (OrtKL), samoin kuin valtion, kuntien ja kirkon vanhojen eläkesääntöjen mukaiset eläkkeet, Suomen Pankin toimihenkilöiden eläkkeet ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkkeet. Julkiseen sektoriin kuuluvat lisäksi kansanedustajien, valtioneuvoston jäsenten ja europarlamentaarikoiden eläkkeet.

Kuvio 1

Työeläkelakien piirissä työsuhteessa tai yrittäjänä 31.12.2016 työskennelleet työeläkevakuutetut

Henkilö voi kuulua samanaikaisesti useamman työeläkelain piiriin. Työsuhteessa tai yrittäjänä työskenteli yhteensä 2 341 000 henkilöä 31.12.2016.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä.

Yksityisellä sektorilla työskentelee vuosittain kolme neljäsosaa työvoimasta ja julkisella sektorilla kolmannes. Vuoden aikana molemmilla sektoreilla työskenteleviä on alle kymmenen prosenttia.

Suomen eläkejärjestelmästä löytyy tarkempaa kuvausta Eläketurvakeskuksen kotisivuilta (<https://www.etk.fi>).

2 Ajankohtaista vuonna 2017

Suomessa maksettiin vuonna 2017 eläkkeitä kaikkiaan 30,6 miljardia euroa. Lakisääteisten eläkkeiden osuus oli lähes 30 miljardia euroa ja työeläkelaitosten maksamien vapaaehtoisten etuuksien osuus noin 0,7 miljardia euroa. Luvuissa eivät ole mukana henkilöiden itsensä kustantamat vapaaehtoiset eläkkeet. Lakisääteinen eläkemeno koostuu vuoden aikana maksetuista työeläkkeistä (27 mrd. €), Kelan maksamista eläkkeistä (2,5 mrd. €) sekä erityisturvan lakien¹ mukaan maksetuista eläkkeistä (0,5 mrd. €). Vuonna 2017 lakisääteisen eläkemenon suhde bruttokansantuotteeseen oli 13,4 prosenttia.

Työeläkeuudistus

Työeläkeuudistusta koskevat lait tulivat voimaan vuoden 2017 alusta. Keskeiset muutokset koskivat vanhuuseläkkeen ikärajoja ja karttumia. Uudistus ei koskenut jo eläkkeellä olevia eikä ennen vuotta 2017 karttuneita eläkkeitä. Muutosten johdosta alin vanhuuseläkeikä nousee asteittain 65 vuoteen. Eläkettä karttuu työntekijöille 17 vuoden iästä alkaen 1,5 prosenttia palkasta vuodessa paitsi 53–62-vuotiaille, joille eläkettä karttuu 1,7 prosenttia vuoden 2025 loppuun saakka.

Alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen eläkkeeseen lasketaan 0,4 prosentin lykkäyskorotus jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään. Uudistuksen myötä aiempi, palkasta laskettu 4,5 prosentin kannustinkarttuma poistui.

Uutena eläkelajina otettiin käyttöön osittainen varhennettu vanhuuseläke, joka korvasi osa-aikaeläkkeen. Maksettavana olevat osa-aikaeläkkeet jatkuvat kuitenkin ennallaan. Osittaiseen vanhuuseläkkeeseen on oikeutettu henkilö, joka on syntynyt vuonna 1949 tai myöhemmin ja joka on täyttänyt syntymävuoden mukaan määräytyvän osittaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan. Osittainen vanhuuseläke on henkilön oman valinnan mukaan 25 tai 50 prosenttia siihen mennessä karttuneesta työeläkkeestä. Eläkkeeseen tehdään varhennusvähennys, jos sen ottaa ennen ikäluokan alinta vanhuuseläkeikä. Osittaiseen vanhuuseläkkeeseen ei sisälly työntekoa koskevia sääntöjä, vaan henkilö voi halutessaan jatkaa työntekoa.

Vakuuttamisvelvollisuuden alaikäraja laskee työntekijöillä 17 vuoteen. Yläikäraja nousee asteittain. Eläkettä karttuu nyt koko palkasta, eikä työntekijän työeläkevakuutusmaksua vähennetä enää vuodesta 2017 lähtien ansaituista työansioista eläkettä laskettaessa.

Eläkeuudistuksessa sovittiin myös uudesta työuraeläkkeestä, johon voi olla oikeus työntekijällä, jolla on takanaan pitkä, vähintään 38 vuoden työura raskaassa ja kuluttavassa työssä. Lisäksi edellytetään työkyvyttömyyttä, mutta lievemmin perusteina kuin tavallisessa työkyvyttömyyseläkkeessä. Ensimmäiset työuraeläkkeet alkoivat vuonna 2018.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä.

Eläkeuudistuksen yhteydessä Kunnallinen eläkelaki (KuEL), Valtion eläkelaki (VaEL) ja Kirkon eläkelaki (KiEL) yhdistettiin ja otettiin käyttöön Julkisten alojen eläkelaki (81/2016) JuEL, joka koskee myös Kansaneläkelaitoksen henkilökuntaa. Julkisten työntekijien eläkemaksuista säädettiin Kevan jäsenyhteisöjen osalta Kevasta annetussa laissa, valtion osalta valtion eläketurvan rahoituksesta annetun laissa, evankelis-luterilaisen kirkon osalta evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa sekä Kansaneläkelaitoksen osalta Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:ssä.

Merimieseläkelakia uudistettiin erikseen jo aiemmin, ja vuodesta 2016 lähtien merimiesten eläketurva on vastannut pääpiirteiltään yksityisten alojen työeläketurvaa. Mahdollisuus ansaita alennettua eläkeikää jatkuu kuitenkin eläkeikää koskevan siirtymäajan eli vuoden 2024 loppuun.

Työnantajan järjestämän rekisteröidyn TEL-lisäeläketurvan vakuuttaminen päättyi vuoden 2016 lopussa, eikä lisäeläkevakuutusten piiriin kuuluneille työntekijöille enää kartu lisää TEL-lisäeläkettä. Jäljellä olevien eläkkeiden ja etuuksien kustantamiseen osallistuvat TyEL:n ja MEL:n mukaista eläketurvaa vakuuttaneet eläkelaitokset.

Työeläkemaksut ja niiden rahastointi

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt sopivat eläkeuudistusta koskevassa sopimuksessaan (26.9.2014) yksityisalojen työeläkevakuutusmaksun tasosta usealle vuodelle. Vuoden 2017 TyEL-maksu oli keskimäärin 24,4 prosenttia palkoista, mikä oli 0,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2016 peritty, tilapäisesti alennettu maksu.

Työntekijän työeläkevakuutusmaksut, jotka sisältyivät em. keskimäärin perittyyn maksuun, olivat alle 53-vuotiailla ja yli 62-vuotiailla 6,15 prosenttia palkoista. Sen sijaan 53-62-vuotiailla vastaava maksu oli eläkeuudistuksessa sovitun väliaikaisen siirtymäajan (2017–2025) paremman eläkekarttuman takia 1,5 prosenttiyksikköä korkeampi eli 7,65 prosenttia palkoista.

Työntekijän maksuihin sisältyi ns. kilpailukyky sopimuksen (29.2.2016) mukainen 0,2 prosenttiyksikön suuruinen siirto työnantajien maksusta työntekijän maksuun. Tilapäisen maksunalennuksen loppuminen ja em. sopimuksen mukainen korotus kasvattavat työntekijän maksua 0,45 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta. Keskimääräinen työnantajakohmainen asiakashyvitys oli 0,5 prosenttia palkoista.

Koko työeläkejärjestelmässä kerättiin tarkasteluvuonna lakisääteisiä eläkemaksuja yhteensä 25,7 miljardia euroa ja maksettiin eläke-etuuksia 27 miljardia euroa. Työeläkemeno kasvoi vuoden takaisesta miljardi euroa ja maksutulo vajaa 0,3 miljardia euroa. Eläkemaksuja rahastotiin tulevia eläkevastuita varten 2,5 miljardia euroa ja rahastoista purettiin varoja eläkkeiden maksuun 4,3 miljardia euroa.

Eläkevarat ja sijoitustoiminta

Työeläkevarojen kokonaismäärä vuoden lopussa oli noin 200 miljardia euroa, mikä oli 90 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Eläkevarat kasvoivat tarkasteluvuoden aikana lähes 6 prosenttia. Kasvuun vaikuttivat pääasiassa varoille saadut hyvät sijoitustuotot, sillä työeläkkeitä maksettiin selvästi enemmän kuin eläkemaksuja kertyi vuoden aikana. Tuotot olivat hyviä lähes kaikissa sijoituslajeissa ja varsinkin osakemarkkinoilla suotuisan talouskehityksen ansiosta.

Työeläkelaitosten sijoituksilleen saama keskimääräinen tuotto käyvin arvoihin kohosi osaketuottojen ansiosta 7,4 prosenttiin. Edellisen vuoden vastaava luku oli tasan 6 prosenttia. Osakesijoitusten tuotot kasvoivat 4,8 prosenttiyksikön verran. Sen sijaan korkosijoitusten tuotot laskivat 2,8 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta. Kaikkien sijoituslajien yhteenlaskettu keskituotto pitemmällä aikavälillä (1998–2017) oli 5,8 prosenttia ja viiden vuoden (2013–2017) keskituotto 6,7 prosenttia.

Työeläkesijoitukset painottuivat osakkeisiin ja osakerahastoihin. Niihin oli sijoitettuna jo yli puolet sekä yksityisten että julkisten alojen eläkevaroista. Joukkovelkakirjojen osuus supistui nyt alle kolmannekseen koko sijoituskannasta. Rahamarkkinasijoitusten osuus sen sijaan kasvoi runsaan prosenttiyksikön verran, 7,4 prosenttiin. Kiinteistösijoitukset säilyivät lähes ennallaan. Yksityisalojen työeläkevaroista niissä oli tasan 10 prosenttia, mutta julkisaloilla melkein puolet vähemmän.

Suomen ja muun euroalueen lisäksi työeläkesijoituksia on useissa euroalueen ulkopuolisissa kohteissa. Vuoden 2017 lopussa hieman yli neljännes eläkevaroista oli Suomessa, vajaa viidennes muualla euroalueella ja niiden ulkopuolella yli puolet kaikista sijoituksista. Julkisalojen eläkevakuuttajilla kotimaahan tehtyjen sijoitusten osuus oli runsas viidennes ja yksityisalojen vakuuttajilla vajaa kolmannes kannasta.

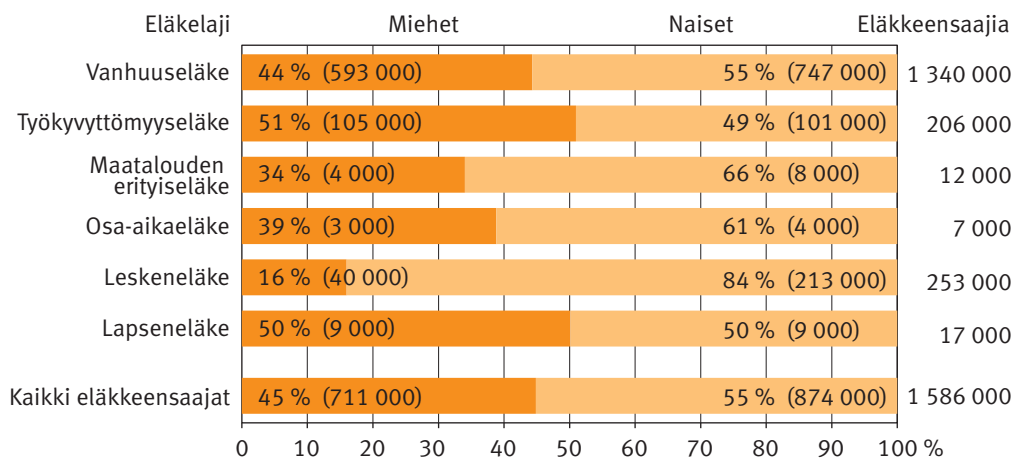
Yksityisalojen työeläkelaitoksia koskevaa vakavaraisuusmekanismia ja siihen liittyvää kolmatta eli viimeistä vaihetta koskeva lakiuudistus toteutettiin tilastovuoden alusta, jolloin ns. vakavaraisuusrajan laskentaa ja työeläkesijoitusten hajauttamista koskevat uudet säännökset tulivat voimaan. Vakavaraisuuslaskennassa pyritään nyt ottamaan huomioon entistä tarkemmin ja kattavammin kaikki olennaiset sijoitustoiminnan riskit sekä vakuutusriskit.

3 Kaikki eläkkeensaajat

Työ- tai Kelan eläkettä sai vuoden 2017 lopussa kaikkiaan 1 586 000 henkilöä. Naisten osuus kaikista eläkkeensaajista oli 55 prosenttia. Omaa eläkettä eli vanhuus-, työkyvyttömyys-, osa-aika- tai maatalouden erityiseläkettä sai 1 546 000 henkilöä. Lesken- tai lapseneläkettä saavia oli 270 000. Samanaikaisesti sekä lesken että omaa eläkettä sai 230 000 eläkkeensaajaa.

Kuvio 2

Kaikki eläkkeensaajat eläkelajin ja sukupuolen mukaan 31.12.2017

Henkilö voi saada samanaikaisesti usean eri eläkelajin mukaista eläkettä.

Vuoden 2017 lopussa 1 340 000 henkilöä eli runsas neljä viidesosaa kaikista eläkkeensaajista sai vanhuuseläkettä. Naisia heistä oli 747 000 ja miehiä 593 000. Työkyvyttömyyseläkkeensaajia oli 206 000, joista miehiä 105 000 ja naisia 101 000. Ero työkyvyttömyyseläkettä saavien miesten ja naisten lukumäärissä on jo pitkään kaventunut. Vuonna 2007 työkyvyttömyyseläkettä saaneita miehiä oli 14 000 enemmän kuin naisia, kun vastaava ero vuonna 2017 oli enää 4 000.

Leskeneläkettä vuonna 2017 sai 253 000 henkilöä ja lapseneläkettä 17 000. Maatalouden erityiseläkettä (luopumiseläke ja luopumistuki) saaneita oli 12 000 ja osa-aikaeläkkeensaajia 7 000.

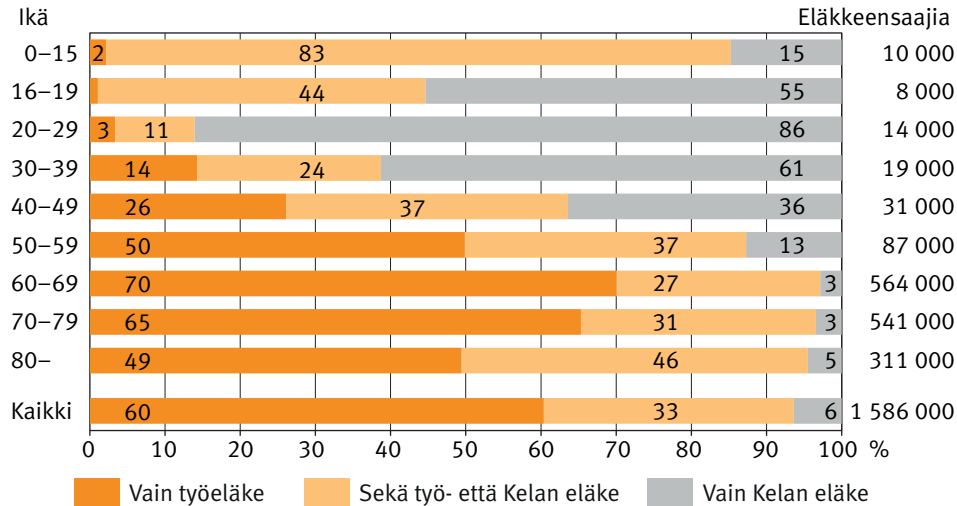
Eläkkeensaajien määrä kasvoi vuonna 2017 edellisestä vuodesta 27 000 eläkkeensaajalla. Kasvu kohdistui vanhuuseläkettä saaviin, joiden määrä lisääntyi 40 000:lla. Muissa eläkelajeissa saajien määrät pienenevät. Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä väheni 8 000:lla, osa-aikaeläkettä saavien määrä 3 000:lla, maatalouden erityiseläkettä saavien määrä 1 600:lla ja perhe-eläkettä saavien 2 000:lla.

Vanhuuseläkettä saavien määrän kasvua lisäsi vuoden 2017 alussa voimaan tullut osittainen varhennettu vanhuuseläke. Työeläkejärjestelmässä henkilön on mahdollista ottaa vanhuuseläke osittaisena, jos hän on täyttänyt syntymävuoden mukaan määräytyvän osittaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan. Osittainen vanhuuseläke on henkilön oman va-

linnan mukaan 25 tai 50 prosenttia siihen mennessä karttuneesta työeläkkeestä. Eläkkeeseen tehdään varhennusvähennys, jos sen ottaa ennen ikäluokan alinta eläkeikää. Osittaista vanhuuseläkettä sai vuoden 2017 lopussa 12 000 eläkkeensaajaa.

Kuvio 3

Kaikki eläkkeensaajat eläkejärjestelmän ja iän mukaan 31.12.2017

Kaikista eläkkeensaajista kolme viidesosaa sai vain työeläkettä vuoden 2017 lopussa. Työeläkkeen ohella Kelan eläkettä sai kolmannes ja pelkkää Kelan eläkettä 6 prosenttia. Ikäryhmittäin tarkasteltuna osuudet poikkeavat kuitenkin toisistaan hyvin paljon. Nuoremmissa ikäryhmissä painottuu Kelan eläkkeen merkitys eläketulossa ja vanhemmissa ikäryhmissä puolestaan työeläkkeen merkitys.

Alle 16-vuotiaista eläkkeensaajista (lapseneläke) yli neljä viidesosaa sai eläkettä molemmilta sektoreilta ja 15 prosenttia vain Kelasta. 16–19-vuotiaisiin eläkkeensaajiin sisältyy lapseneläkettä saavien lisäksi työkyvyttömyyseläkkeensaajia, jotka ovat olleet syntymästään asti vammaisia. Tässä ikäryhmässä vain Kelan eläkettä saavien osuus nousikin jo yli puoleen (55 %) ja molemmista järjestelmistä eläkettä saavia oli noin kaksi viidesosaa.

Suurimmillaan vain Kelan eläkettä saavien osuus oli ikäryhmässä 20–29-vuotiaat. Heistä 86 prosenttia sai eläkettä vain Kelasta, ja joka kymmenes sai eläkettä molemmista järjestelmistä. Pelkkää työeläkettä tässä ikäryhmässä sai kolme prosenttia eläkkeensaajista. Tämän ikäryhmän jälkeen vain Kelan eläkettä saavien osuus alkaa vähetä ja vain työeläkettä saavien kasvaa. Eläkettä molemmista järjestelmistä saavien osuus on kuitenkin vähintään neljännes kaikissa vanhemmissa ikäryhmissä.

Suurimmillaan pelkkää työeläkettä saavien osuus on 60–69-vuotialla eläkkeensaajilla, joista 70 prosenttia sai eläkettä vain työeläkejärjestelmästä. Ikäryhmässä 70–79-vuotiaat kaksi kolmasosaa sai vain työeläkettä. Pienimmillään vain Kelan eläkettä saavien osuus oli yli 60-vuotiaiden ikäryhmissä, 3–5 prosenttia.

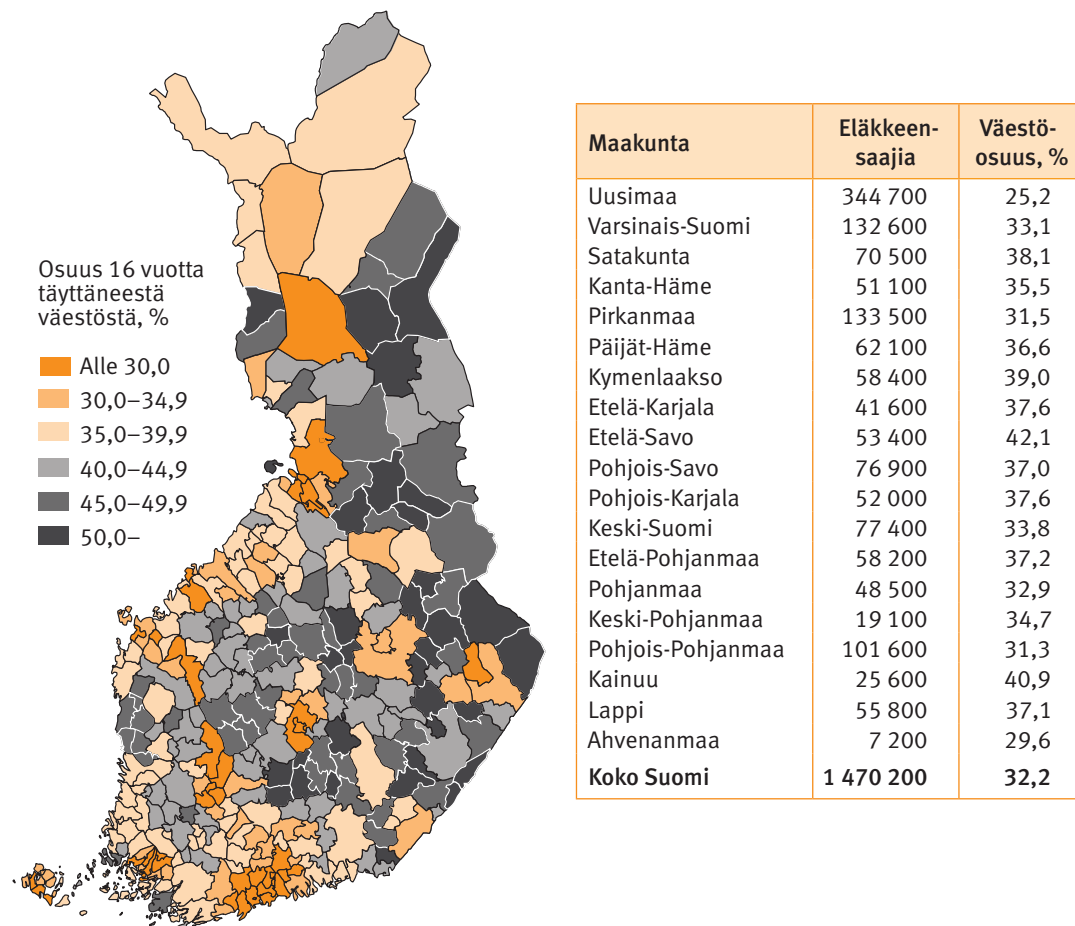
Suomessa asuvat eläkkeensaajat

Kaikista vuoden 2017 lopussa eläkettä saaneista 1 526 000 asui Suomessa. Suhteutettuna väestöön se tarkoittaa, että noin joka neljäs Suomessa asuva sai jotakin eläkettä. Väestönä käytetään Kelan vakuutettua väestöä, joka kattaa käytännöllisesti katsoen koko maassa asuvan väestön, myös tilapäisesti ulkomailla asuvat Suomen kansalaiset.

Suomessa asuvia omaa eläkettä saavia oli vuoden 2017 lopussa 1 470 000. Lukumäärään eivät sisällyy osa-aikaeläkettä tai osittaista vanhuuseläkettä saavat, joita oli yhteensä 19 000. Omaa eläkettä saavien osuus 16 vuotta täyttäneestä väestöstä oli 32,2 prosenttia. Osuus on kasvanut tasaisesti väestön ikääntyessä ja vanhuuseläkettä saavien määrän kasvaessa. Vuonna 1997 vastaava väestöosuus oli 27,5 prosenttia ja vuonna 2007 28,7 prosenttia.

Kuvio 4

Suomessa asuvien omaeläkkeensaajien väestöosuus 16 vuotta täyttäneestä väestöstä kunnittain ja maakunnittain 31.12.2017

Kuvion ja taulukon lukuihin eivät sisällyy osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavat.

Maakunnista omaeläkkeensaajien väestöosuus oli pienin Uudellamaalla (25,2 %) ja suurin Etelä-Savossa (42,1 %). Kuntia, joissa alle neljäsosa 16 vuotta täyttäneestä väestöstä oli eläkkeellä oli kahdeksan: Helsinki, Espoo, Vantaa, Kirkkonummi, Pornainen, Liminka, Jomala ja Lemland. Pienin väestöosuus oli Pohjois-Pohjanmaan Limingalla, jossa 16 vuotta täyttäneestä väestöstä vain joka viides oli eläkkeellä. Vuoden 2017 lopussa 35 kunnassa eläkeläisiä oli yli puolet 16 vuotta täyttäneestä väestöstä. Suurin eläkeläisten väestöosuus oli Pohjois-Savossa Rautavaaralla, 55,1 prosenttia.

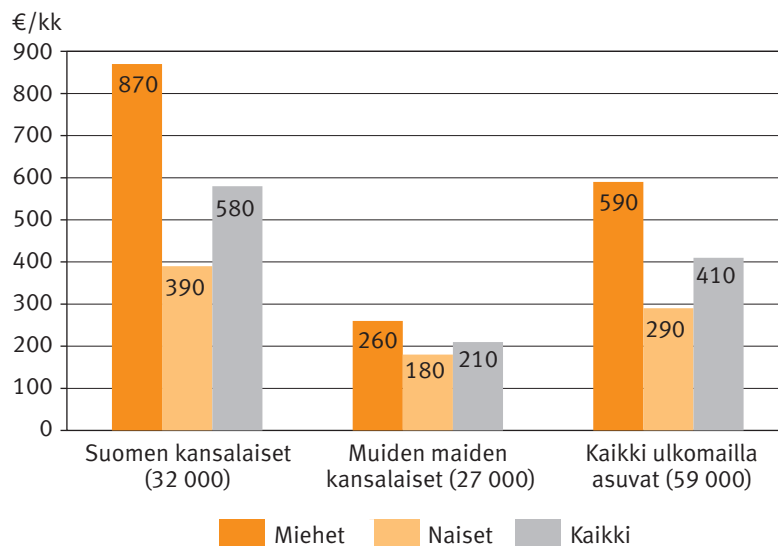
Ulkomailla asuvat eläkkeensaajat

Vuoden 2017 lopussa Suomesta maksettiin ulkomaille eläkettä 59 000 henkilölle eli vajaat neljä prosenttia kaikista eläkkeensaajista asui ulkomailla. Ulkomailla asuvista eläkkeensaajista 93 prosenttia sai vanhuuseläkettä, 5 prosenttia työkyvyttömyyseläkettä ja 8 prosenttia perhe-eläkettä. Yli puolet (32 200) ulkomailla asuvista eläkkeensaajista oli Suomen kansalaisia.

Ulkomailla asuvien eläkkeensaajien määrä kasvoi vuoteen 2011 asti. Silloin ulkomaille asuvia eläkkeensaajia oli lähes 64 000. Siitä lähtien määrä on hitaasti laskenut vuosittain. Enemmistö ulkomailla asuvista eläkkeensaajista asuu Ruotsissa. Vuonna 2017 Ruotsissa asuvia eläkkeensaajia oli 39 000 eli kaksi kolmasosaa kaikista ulkomailla asuvista eläkkeensaajista. Osuus on kuitenkin vuosittain laskenut. Vuonna 2007 se oli vielä 80 prosenttia.

Kuvio 5

Suomesta ulkomaille vuonna 2017 maksettu keskimääräinen kokonaiseläke

Vuonna 2017 Ruotsin jälkeen eniten eläkkeitä maksettiin Saksaan (3 300), Espanjaan (2 700), Australiaan (2 000), Viroon (1 900) ja Yhdysvaltoihin (1 300). Keskimääräinen ulkomaille maksettu kokonaiseläke oli suuruudeltaan 410 euroa kuukaudessa. Suomen kansalaisille maksetut eläkkeet olivat keskimäärin suurempia kuin muiden maiden kan-

salaisille maksetut. Suomalaisille maksettu kokonaiseläke oli keskimäärin 580 euroa kuukaudessa ja muiden maiden kansalaisille maksettu 210 euroa kuukaudessa.

Maakohtaiset vaihtelut olivat kuitenkin keskimääräisissä kuukausieläkkeissä suuria: Ruotsi 210 euroa, Saksa 297 euroa, Espanja 1 827 euroa, Australia 293 euroa, Viro 733 euroa ja Yhdysvallat 713 euroa. Suurimmat keskimääräiset kokonaiseläkkeet, 3 493 euroa kuukaudessa, maksettiin Portugaliin, jossa asui 500 eläkkeensaajaa vuoden 2017 lopussa.

Eläkkeitä maksettiin vuonna 2017 Suomesta ulkomaille yhteensä 297 miljoonaa euroa, mikä on 1 prosentti koko työ- ja Kelan eläkemenosta.

4 Eläkemeno

4.1 Kokonaiseläkemeno

Suomessa maksettiin vuonna 2017 eläkkeitä kaikkiaan 30,6 miljardia euroa. Lakisääteisten eläkkeiden osuus oli 29,9 miljardia euroa ja työeläkelaitosten maksamien vapaaehtoisten etuuksien arviolta vajaat 700 miljoonaa euroa. Luvuissa ei ole mukana henkilöiden itsensä kustantamia vapaaehtoisia eläkkeitä. Lakisääteinen kokonaiseläkemeno koostuu vuoden aikana maksetuista työ- ja Kelan eläkkeistä sekä erityisturvan lakien¹ mukaisista eläkkeistä. Lakisääteisen kokonaiseläkemenon suhde bruttokansantuotteeseen oli 13,4 prosenttia vuonna 2017. Edellisenä vuonna vastaava suhde oli sama.

Taulukko 1

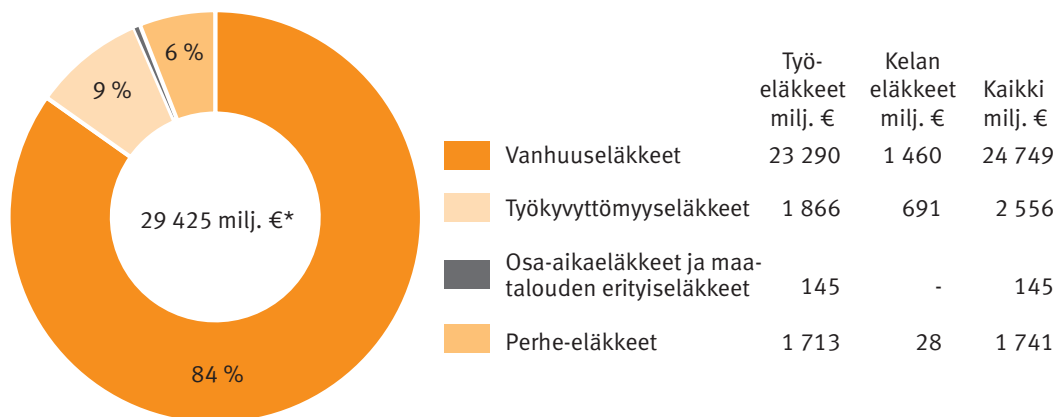
Lakisääteinen kokonaiseläkemeno vuosina 2013–2017, miljoonaa euroa

	2013	2014	2015	2016	2017
Yksityinen sektori	14 715	15 410	15 944	16 442	17 086
Julkinen sektori	8 648	9 030	9 321	9 593	9 947
Työeläkkeet yhteensä	23 363	24 440	25 265	26 035	27 034
Kelan eläkkeet*	2 615	2 560	2 505	2 470	2 391
Erityisturvan eläkkeet ¹	516	516	519	505	505
Yhteensä	26 494	27 516	28 289	29 010	29 930

*Sisältää takuueläkemenon.

Kuvio 6

Työ- ja Kelan eläkemeno eläkelajin mukaan vuonna 2017

*Sisältää Kelan maksamat takuueläkkeet (193 milj. €), rintamalisät (15 milj. €) ja lapsikorotukset (5 milj. €) sekä kuntien ja kirkon vanhojen eläkesääntöjen mukaan maksetut eläkkeet (20 milj. €).

¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä.

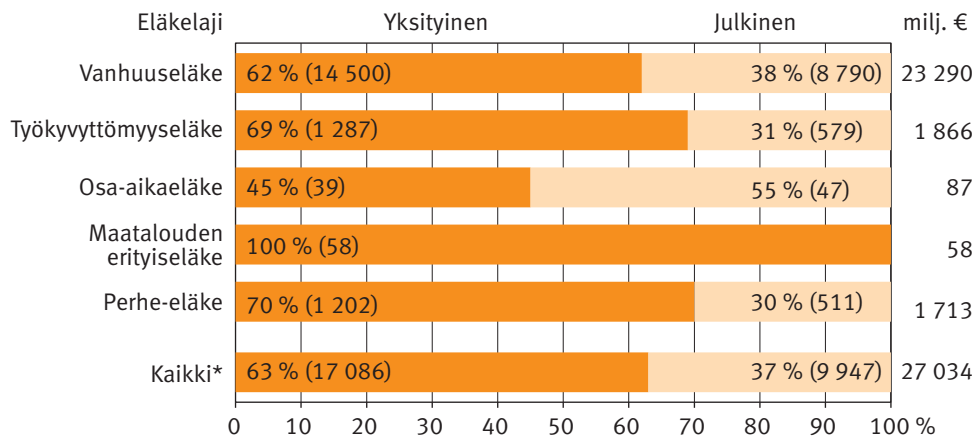
4.2 Työeläkemeno

Työeläkkeitä maksettiin vuonna 2017 kaikkiaan 27 miljardia euroa, noin miljardi euroa edellisvuotta enemmän. Eläkemenon kasvu kohdistui lähes kokonaan vanhuuseläkkeisiin, joita maksettiin vuonna 2017 yli 23 miljardia euroa. Työkyvyttömyyseläkemeno, osa-aikaeläkemeno ja maatalouden erityiseläkkeisiin kohdistuva meno pienentyivät edellisestä vuodesta, mutta perhe-eläkemeno kasvoi hiukan.

Työkyvyttömyyseläkkeitä maksettiin 1,9 miljardia, perhe-eläkkeitä 1,7 miljardia, osa-aikaeläkkeitä 87 miljoonaa euroa ja maatalouden erityiseläkkeitä 58 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Kuvio 7

Työeläkemeno vuonna 2017 eläkelajin ja työeläkesektorin mukaan, miljoonaa euroa

*Julkisen sektorin eläkemeno sisältää kuntien ja kirkon vanhojen eläkesääntöjen mukaan maksetut eläkkeet (20 milj. €).

Vuonna 2017 yksityisen sektorin eläkkeitä maksettiin yhteensä 17,1 miljardia euroa ja julkisen sektorin eläkkeitä 9,9 miljardia euroa. Yksityisen sektorin osuus koko työeläkemenosta oli 63 prosenttia. Työkyvyttömyyseläkkeistä ja perhe-eläkkeistä yksityisen sektorin osuus oli noin 70 prosenttia ja vanhuuseläkkeistä 62 prosenttia. Osa-aikaläkkeistä julkisen sektorin osuus oli suurempi eli 55 prosenttia.

5 Eläkkeen suuruus

5.1 Kokonaiseläke

Eläkkeensaajan kokonaiseläke voi muodostua joko pelkästä **työeläkkeestä**, pelkästä **Kelan eläkkeestä** tai näistä molemmista sekä näihin eläkkeisiin mahdollisesti liittyvistä **erityisturvan** mukaisista eläkkeistä¹. Kokonaiseläkkeeseen lasketaan mukaan sekä henkilön omat eläkkeet että perhe-eläkkeenä saadut etuudet. Kokonaiseläke sisältää myös Kelan maksamat takuueläkkeet, lapsikorotukset ja rintamalisät.

Kokonaiseläkkeitä tarkasteltaessa on usein järkevää miettiä, minkälaiselle henkilökoulle eläke halutaan laskea. Esimerkiksi **kaikille eläkkeensaajille** (käsittää kaikki työ- tai Kelan eläkkeenä omaa tai perhe-eläkettä saavat) laskettu keskimääräinen kokonaiseläke oli **1 574 euroa** kuukaudessa vuonna 2017. Tässä keskieläkettä pienentävät mm. ulkomaille maksetut eläkkeet, jotka useimmiten ovat hyvin pieniä. Vuonna 2017 keskimääräinen ulkomaille maksettu eläke oli 409 euroa kuukaudessa. Kaikkien eläkkeensaajien keskimääräistä kokonaiseläkettä pienentävät myös esim. lapsille maksetut eläkkeet (keskimäärin 414 euroa kuukaudessa vuonna 2017).

Edellisistä johtuen keskimääräistä kokonaiseläkettä laskettaessa valitaankin henkilökoukiksi useimmiten **Suomessa asuvat omaa eläkettä saavat**. Joukosta rajataan siis pois ulkomaille asuvat eläkkeensaajat, pelkkää perhe-eläkettä saavat sekä sen lisäksi myös osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavat. Tälle joukolle laskettu keskimääräinen kokonaiseläke oli **1 656 euroa** kuukaudessa vuonna 2017. Miesten keskieläke oli 1 874 euroa ja naisten 1 476 euroa kuukaudessa.

Mediaanieläke on joukon keskimäinen havainto eli puolet omaa eläkettä saavista saa sitä pienempää ja puolet sitä suurempaa eläkettä. Mediaanieläke oli vuonna 2017 1 434 euroa kuukaudessa. Miesten mediaanieläke oli 1 637 euroa ja naisten 1 313 euroa.

Taulukko 2

Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien kokonaiseläkkeen keskiarvo ja mediaani sukupuolen mukaan 31.12.2017

	Miehet	Naiset	Kaikki
Keskieläke, €/kk	1 874	1 476	1 656
- työeläkkeen osuus	1 744	1 318	1 511
- Kelan eläkkeen osuus	108	143	127
- erityisturvan eläkkeen osuus ¹	22	15	18
Mediaanieläke, €/kk	1 637	1 313	1 434
Eläkkeensaajien lukumäärä	666 000	804 000	1 470 000

Taulukko ei sisällä osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavia.

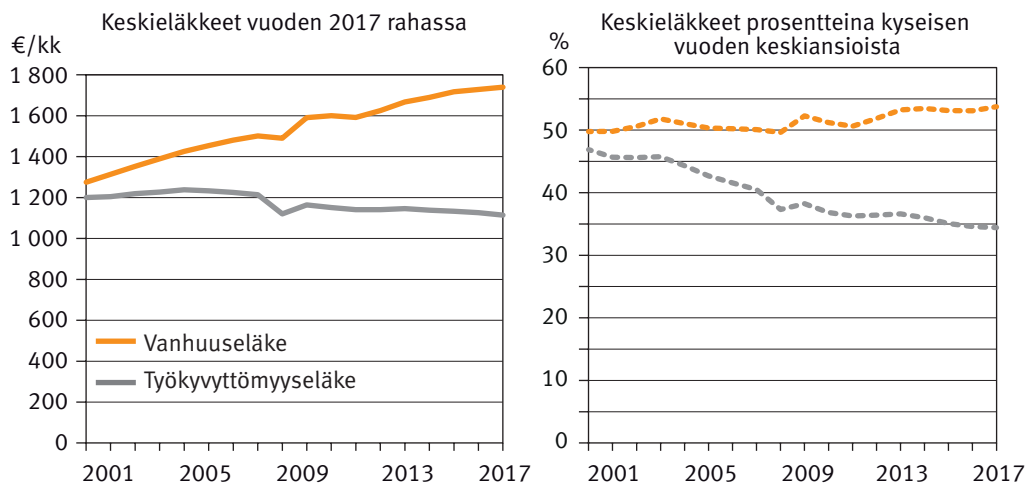
¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä.

Eläkelajeittain tarkasteltuna kokonaiseläkkeiden suuruudessa on selvät erot. Vanhuuseläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke vuonna 2017 oli 1 740 euroa kuukaudessa, kun se työkyvyttömyyseläkkeensaajilla oli 1 114 euroa ja maatalouden erityiseläkettä saavilla 1 134 euroa kuukaudessa.

Vanhuuseläkkeensaajien keskimääräisen kokonaiseläkkeen suhde keskiansioon vuonna 2017 oli 54 prosenttia. Vuosina 2000–2017 vanhuuseläkkeen suhde keskiansioon on pysytellyt 50 prosentin tuntumassa, viime vuosina jopa ylittänyt sen. Työkyvyttömyyseläkkeensaajien keskimääräisen kokonaiseläkkeen suhde keskiansioon on tarkastelujaksolla laskenut. Vuonna 2000 se oli vielä 47 prosenttia mutta viime vuonna enää 34 prosenttia.

Kuvio 8

Suomessa asuvien vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2000–2017 ja eläkkeen suhde keskiansioon

Vuodesta 2008 alkaen kokonaiseläke ei enää sisällä eläkkeensaajan asumis- ja hoitotuen osuutta. Vuodesta 2011 lähtien kokonaiseläke sisältää takuueläkkeen osuuden.

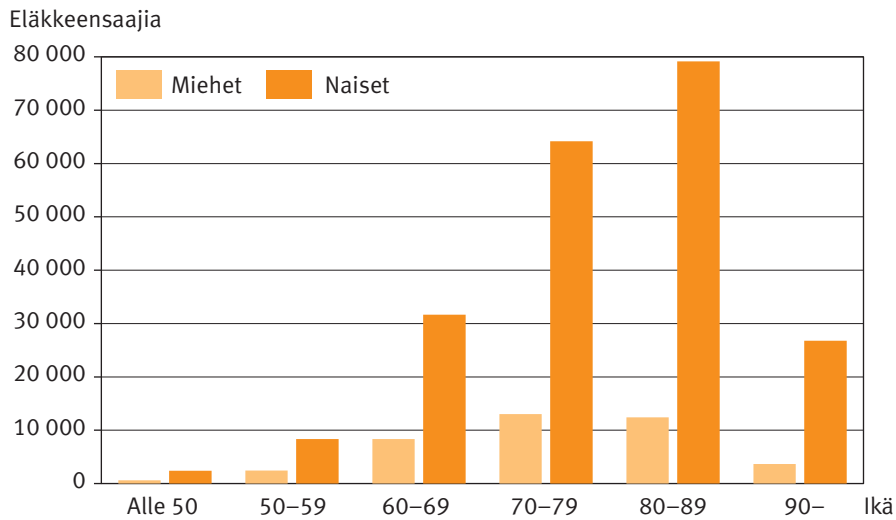
5.2 Perhe-eläke

Perhe-eläkkeitä maksettiin vuoden 2017 lopussa 253 000 leskelle ja 17 000 lapselle. Leskeneläkettä saaneista naisia oli 213 000 ja miehiä 40 000. Keskimääräinen lapseneläke oli 397 euroa kuukaudessa ja leskeneläke 571 euroa. Naisleskien perhe-eläke oli keskimäärin 637 euroa ja miesleskien 224 euroa kuukaudessa.

Suurin osa leskeneläkkeensaajista on jo ikääntyneitä. Yli kolmannes leskeneläkettä saavista oli 80–89-vuotiaita ja lähes kolmannes oli 70–79-vuotiaita. 90 vuotta täyttäneitä oli leskeneläkkeensaajista 12 prosenttia. Alle 60-vuotiaiden osuus oli puolestaan vain 5 prosenttia.

Kuvio 9

Leskeneläkkeensaajat iän ja sukupuolen mukaan 31.12.2017

5.3 Työeläke

Työeläkkeensaajien ja työeläkkeelle siirtyneiden työeläkkeitä verrattaessa voidaan todeta, että tilastovuoden aikana eläkkeelle siirtyneiden eläkkeet ovat keskimäärin suurempia kuin kaikkien kyseisen vuoden lopussa työeläkettä saaneiden eläkkeet. Tämä näkyy erityisesti pitkään maksussa olleissa eläkkeissä. Vuoden 2017 lopussa vanhuuseläkkeensaajista 23 prosenttia oli 80 vuotta täyttäneitä. Maatalouden erityiseläkettä saaneilla vastaava osuus oli 68 prosenttia.

Taulukko 3

Omaan työuraan perustuvaa eläkettä 31.12.2017 saaneet ja vuonna 2017 työeläkkeelle siirtyneet sekä työeläkkeen keskiarvo ja mediaani eläkelajeittain

Eläkelaji	Työeläkettä 31.12.2017 saaneet			Työeläkkeelle vuonna 2017 siirtyneet		
	Lukumäärä	Keskieläke €/kk	Mediaaneläke €/kk	Lukumäärä	Keskieläke €/kk	Mediaaneläke €/kk
Vanhuuseläke*	1 278 900	1 539	1 405	56 600	1 784	1 641
Työkyvyttömyyseläke	144 600	1 037	951	18 600	1 051	935
Maatalouden erityiseläke	12 000	676	571	200	1 128	1 068
Kaikki**	1 423 900	1 487	1 367	75 400	1 601	1 469

* Ei sisällä osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavia.

**Ei sisällä osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavia.

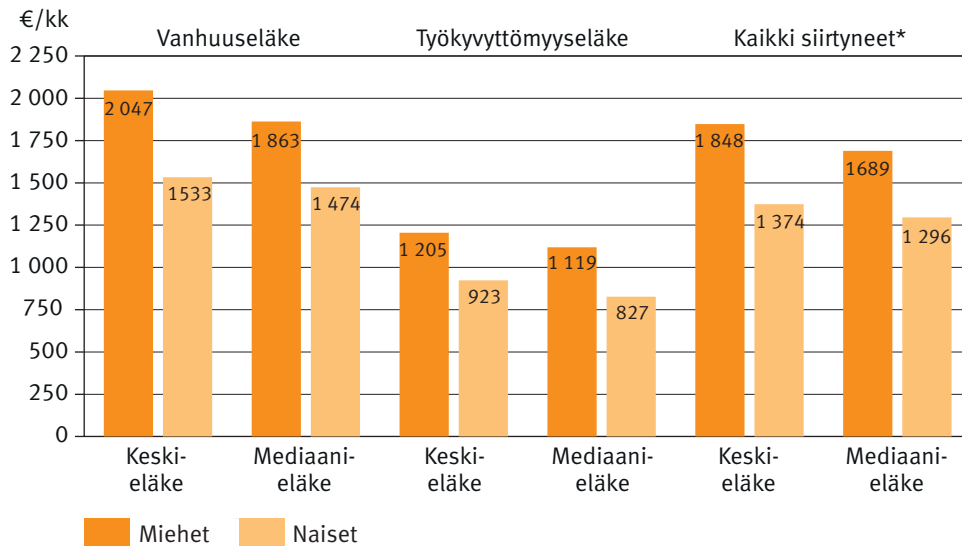
Kaikkien vuoden 2017 lopussa omaan työuraan perustuvaa eläkettä saaneiden keskimääräinen työeläke oli 1 487 euroa kuukaudessa ja mediaaneläke oli 1 320 euroa. Vuoden 2017 aikana eläkkeelle siirtyneiden keskimääräinen työeläke oli 114 euroa suurempi eli 1 601

euroa. Siirtyneiden mediaanieläke oli 1 469 euroa, eroa kaikkien eläkettä saaneiden mediaaniin oli noin 100 euroa. Kaikkien työeläkettä saaneiden miesten keskimääräinen kuukausieläke oli 1 805 euroa ja mediaanieläke oli 1 659 euroa. Naisilla vastaavat luvut olivat 1 224 euroa ja 1 156 euroa. Omaan työuraan perustuvat eläkkeet eivät sisällä osa-aikaeläkkeitä, osittaisia vanhuuseläkkeitä, perhe-eläkkeitä eivätkä kansaneläkkeenä maksettuja etuuksia.

Vuoden 2017 lopussa työeläkkeenä vanhuuseläkettä saaneiden keskieläke oli 1 539 euroa kuukaudessa ja mediaanieläke oli 1 405 euroa. Vuoden aikana vanhuuseläkkeelle siirtyneillä sekä keskieläke että mediaanieläke olivat noin 240 euroa suurempia: keskieläke 1 784 euroa ja mediaanieläke 1 641. Työkyvyttömyyseläkkeissä ero kaikkien saajien ja eläkkeelle siirtyneiden välillä oli pieni. Mediaanilla mitattuna siirtyneiden eläke oli jopa pienempi kuin kaikkien työkyvyttömyyseläkettä saaneiden.

Kuvio 10

Työeläkkeelle vuonna 2017 siirtyneiden työeläkkeen keski- ja mediaanieläke eläkelajin ja sukupuolen mukaan, €/kk

*Sisältää maatalouden erityiseläkkeelle siirtyneet.

Erot miesten ja naisten työeläkkeissä ovat verrattain suuret. Vuonna 2017 kaikkien työeläkkeelle siirtyneiden miesten keskieläke oli 1 848 euroa kuukaudessa. Se oli noin 500 euroa suurempi kuin naisten keskieläke, joka oli 1 374 euroa. Miesten mediaanieläke (1 689 €) oli lähes 400 euroa suurempi kuin naisten mediaanieläke (1 296 €). Miesten ja naisten välinen ero oli vielä vähän suurempi vanhuuseläkkeelle siirtyneillä, mutta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä ero sekä keski- että mediaanieläkkeessä oli vähemmän eli noin 300 euroa. Naisten pienemmät keski- ja mediaanieläkkeet johtuvat pääosin lyhyemmistä työurista sekä keskimäärin miehiä alhaisemmasta palkkatasosta.

6 Työeläkkeensaajat ja työeläkkeelle siirtyneet

6.1 Työeläkkeensaajat

Työeläkettä karttuu sekä yksityisellä että julkisella sektorilla tehdystä työstä. Vuoden 2017 lopussa työeläkkeensaajia oli kaikkiaan 1 485 000. Kaikista työeläkkeensaajista lähes 90 prosenttia sai eläkettä yksityiseltä sektorilta ja runsas puolet julkiselta sektorilta. Eläkettä molemmilta sektoreilta sai kolme viidesosaa kaikista työeläkkeensaajista. Naisten osuus kaikista työeläkkeensaajista oli 55 prosenttia.

Taulukko 4

Työeläkkeensaajat eläkesektorin ja sukupuolen mukaan 31.12.2017

	31.12.2017			31.12.2016	Muutos 2016–2017
	Miehet	Naiset	Kaikki	Kaikki	%
Kaikki työeläkkeensaajat	666 600	818 000	1 484 600	1 456 700	1,9
- vain yksityinen sektori	382 800	308 400	691 200	693 000	-0,3
- vain julkinen sektori	48 700	115 900	164 600	165 600	-0,6
- yksityinen ja julkinen sektori	235 000	393 800	628 800	598 200	5,1
Yksityinen sektori	617 800	702 200	1 320 000	1 291 200	2,2
Julkinen sektori	283 800	509 600	793 400	763 700	3,9

Kaikista työeläkkeensaajista omaan työuraan perustuvaa eläkettä sai vuoden 2017 lopussa 1 443 000 ja perhe-eläkettä 266 000 henkilöä. Samanaikaisesti omaan työuraan perustuvaa eläkettä ja leskeneläkettä saavia oli 224 000. Pelkkää perhe-eläkettä sai noin 3 prosenttia kaikista työeläkkeensaajista eli 42 000 henkilöä. Näistä vajaa kolmannes oli lapsia.

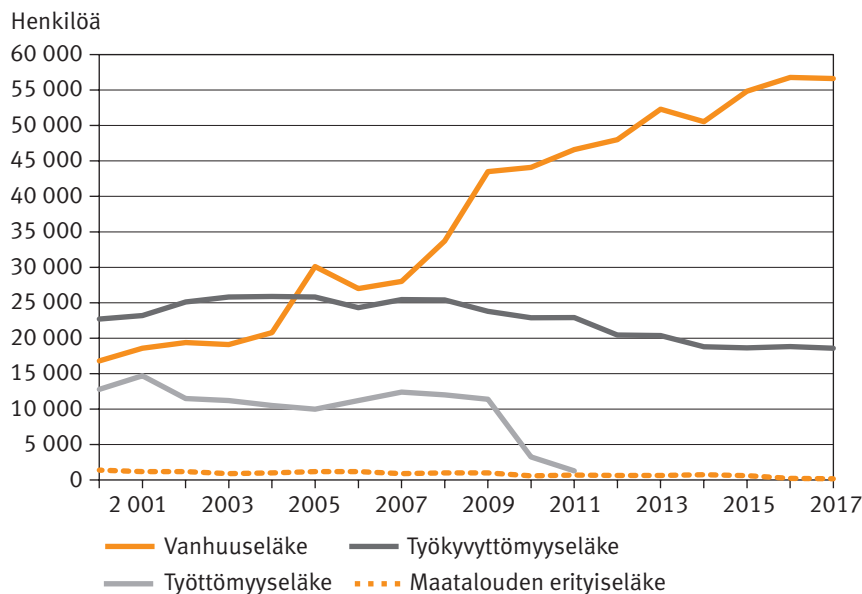
Rekisteröityä lisäeläkettä sisältyi vuoden 2017 lopussa kaikkiaan 115 200 yksityisen sektorin eläkkeeseen. Yli neljä viidesosaa (97 000) rekisteröidyistä lisäeläkkeistä oli vanhuuseläkkeitä. Rekisteröityä lisäeläkettä sisältyi myös 3 400 työkyvyttömyyseläkkeeseen ja 14 900 perhe-eläkkeeseen. Perhe-eläkkeeseen sisältyvä lisäeläke oli suurin, keskimäärin 180 euroa kuukaudessa. Vanhuuseläkkeensaajilla se oli keskimäärin 143 euroa ja työkyvyttömyyseläkkeensaajilla 41 euroa kuukaudessa.

6.2 Työeläkkeelle siirtyneet

Vuonna 2017 työeläkkeelle siirtyi yhteensä 75 400 henkilöä, lähes saman verran kuin edellisellä vuonna. Myöskään eläkelajeittain tarkasteltuna määrissä ei juuri ollut muutoksia. Vanhuuseläkkeelle siirtyi 56 000 henkilöä, työkyvyttömyyseläkkeelle 18 600 henkilöä ja maatalouden erityiseläkkeelle 200 henkilöä.

Kuvio 11

Työeläkkeelle vuosina 2000–2017 siirtyneet eläkelajin mukaan

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä on vuodesta 2000 alkaen ollut pääsääntöisesti nouseva. Vuodesta 2005 voimassa ollut joustava vanhuuseläkeikä ja suurten ikäluokkien eläköityminen ovat lisänneet vanhuuseläkkeelle siirtymistä. Vaikka suuret ikäluokat ovat jo lähes kokonaan siirtyneet eläkkeelle, siirtyi vuonna 2017 vanhuuseläkkeelle lähes saman verran henkilöitä kuin vuonna 2016. Tällöin vanhuuseläkkeelle siirtyjiä oli 56 800, mikä on tähänastinen ennätys vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrässä.

Työkyvyttömyyseläkkeelle vuosittain siirtyneiden määrä pysyi suhteellisen tasaisena vuoteen 2008 asti, mistä alkaen se lähti laskuun. Viime vuosina määrä on kuitenkin pysytellyt 19 000 tuntumassa. Vuoteen 2008 verrattuna vuosittain siirtyneiden määrä on kuitenkin vähentynyt yli 25 prosenttia.

Vuoden 2005 työeläkeuudistuksessa päätettiin työttömyyseläke lakkauttaa asteittain, ja vuosi 2011 oli viimeinen vuosi, jolloin sille saattoi siirtyä. Maatalouden erityiseläkkeelle siirtyneiden määrät ovat olleet pieniä. Vuosina 2000–2010 niille siirtyi vuosittain runsaat 1 000 henkilöä. Vuodesta 2011 alkaen määrä oli noin 600–700, mutta parina viime vuotena enää vain 200 henkilöä on siirtynyt maatalouden erityiseläkkeelle.

6.3 Työeläkkeellesiirtymisikä

Työeläkkeellesiirtymisiän odote

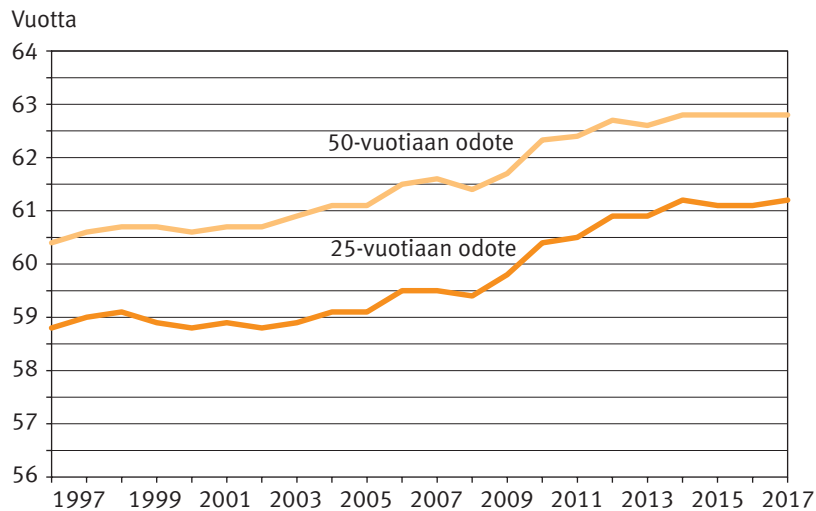
Vuonna 2017 eläkkeellesiirtymisiän odote työeläkejärjestelmässä oli 61,1 vuotta, nousua edelliseen vuoteen oli 0,1 vuotta. 50-vuotiaan odote pysyi ennallaan (62,8 vuotta). Muutokset muutaman viime vuoden aikana ovat olleet pieniä, ja nousu on taittunut odotusten mukaisesti. Sekä 25- että 50-vuotiaan odote on nyt noussut likimain kahdella vuodella eläkeuudistusta edeltävästä tasosta. Eläkkeellesiirtymisiän ripeä nousu on ollut seurausta ennen kaikkea varhaiseläkevaihtoehtojen karsimisesta. Sekä työttömyyseläke että yksi-

löllinen varhaiseläke on lakkautettu ja maatalouden erityiseläkkeitä on karsittu. Varhennetulle vanhuuseläkkeelle ei enää voinut siirtyä vuonna 2017.

Odotteen nousu on nyt siis lähes pysähtynyt, mutta jatkossa nousua tulee tukemaan vuoden 2017 eläkeuudistus. Sen myötä vanhuuseläkkeen alaikäraja nousee, millä on eläkkeellesiirtymisiän odotteeseen nostava vaikutus. Suomalaisten terveydentilassa tapahtuvien muutosten ohella eläkkeellesiirtymisiän kehitykseen vaikuttavat erityisesti talous- ja työllisyystilanne sekä suomalaisten asenteet ja käyttäytymismuutokset eläkkeellesiirtymisessä.

Kuvio 12

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 1996–2017

Työeläkkeelle siirtyneiden keskiarvoikä

Vuonna 2017 työeläkkeelle siirryttiin keskimäärin 60,8 vuotiaana. Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskiarvoikä oli 63,7 vuotta ja kaikkien työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden 51,9 vuotta. Kuntoutustuelle siirryttiin kuitenkin keskimäärin selvästi nuorempana kuin toistaiseksi myönnetylle työkyvyttömyyseläkkeelle. Vuonna 2017 kuntoutustuelle siirtyneiden keskiarvoikä oli 47,1 vuotta ja toistaiseksi myönnetylle eläkkeelle siirtyneiden 57,7 vuotta.

Taulukko 5

Työeläkkeelle vuonna 2017 siirtyneiden keskiarvoikä eläkelajin ja sukupuolen mukaan

Eläkelaji	Miehet	Naiset	Kaikki
Vanhuuseläke	63,6	63,9	63,7
Työkyvyttömyyseläke, kaikki	52,2	51,7	51,9
Toistaiseksi myönnetty eläke	57,2	58,1	57,7
Kuntoutustuki	47,3	46,9	47,1
Kaikki*	60,9	60,7	60,8

*Sisältää maatalouden erityiseläkkeelle siirtyneet.

6.4 Eläkelajikohtaista tarkastelua

Taulukko 6

Omaan työuraan perustuvaa eläkettä saavat eläkelajin mukaan vuosina 2007–2017

	Vanhuus- eläke	Työkyvyttö- myyseläke	Työttömyys- eläke	Maatalouden- erityiseläke	Osa-aika- eläke	Kaikki työeläkkeen- saajat
2007	917 500	219 600	49 500	29 300	30 000	1 220 700
2008	945 000	219 300	49 000	27 900	29 100	1 246 300
2009	989 300	216 900	40 700	26 300	27 900	1 277 500
2010	1 034 600	211 000	24 600	24 300	28 800	1 300 400
2011	1 076 900	202 900	13 300	22 200	27 500	1 321 500
2012	1 118 500	192 800	1 600	20 200	23 500	1 336 900
2013	1 154 500	182 500	200	18 300	20 400	1 358 000
2014	1 184 100	172 500	.	16 800	16 100	1 373 200
2015	1 218 100	161 100	.	15 300	12 100	1 391 600
2016	1 249 200	152 900	.	13 600	10 400	1 412 600
2017	1 290 600	144 600	.	12 000	7 200	1 442 900

Henkilö voi saada samanaikaisesti usean eri eläkelajin mukaista eläkettä. Tällöin henkilö on mukana jokaisen saamansa eläkelajin mukaisessa luvussa mutta Kaikki-luvuissa vain kerran. Luvut eivät siten ole yhteenlaskettavissa.

Taulukko 7

Työeläkkeelle siirtyneet eläkelajin mukaan vuosina 2007–2017

	Vanhuus- eläke	Työkyvyttö- myyseläke	Työttömyys- eläke	Maatalouden erityiseläke	Kaikki työ- eläkkeelle siirtyneet*	Osa-aika- eläkkeelle siirtyneet	Osittaiselle vanhuus- eläkkeelle siirtyneet
2007	28 100	25 400	12 400	1 100	66 700	6 700	.
2008	33 700	25 600	12 000	1 100	72 100	7 000	.
2009	43 500	23 900	11 500	1 000	79 600	8 600	.
2010	44 100	22 900	3 300	600	70 700	9 800	.
2011	46 700	23 000	1 300	700	71 600	6 800	.
2012	48 000	20 500	.	600	69 100	3 700	.
2013	52 300	20 400	.	600	73 300	5 000	.
2014	50 800	18 800	.	700	70 300	3 400	.
2015	54 800	18 600	.	600	74 000	3 700	.
2016	56 800	18 800	.	200	75 800	4 900	.
2017	56 600	18 600	.	200	75 400	2 300	12 500

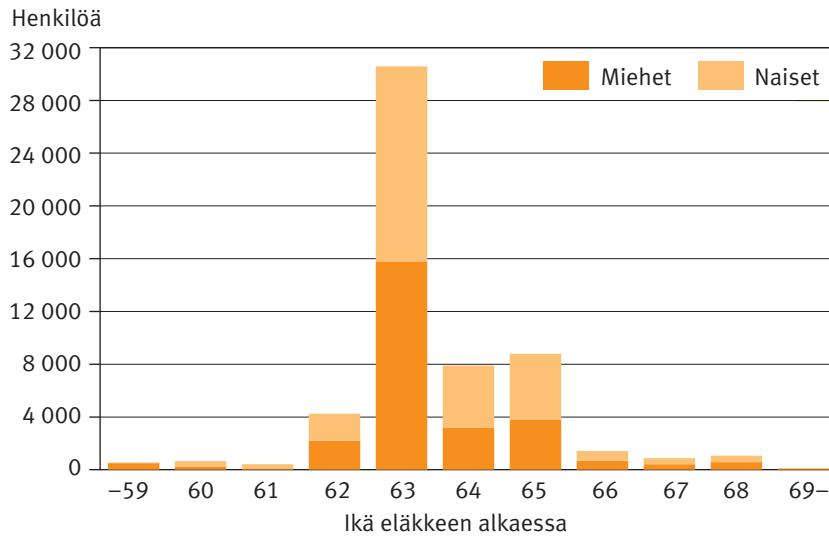
*Ei sisällä osa-aikaeläkkeelle tai osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneitä.

Vanhuuseläke

Työeläkkeenä vanhuuseläkettä sai vuoden 2017 lopussa kaikkiaan 1 291 000 henkilöä. Heistä 11 700 sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, jolle oli mahdollista siirtyä vuoden 2017 alusta lähtien. Vanhuuseläkkeensaajien keskiarvoikä oli 74 vuotta. Alle 65-vuotiaita vanhuuseläkkeensaajia oli 120 000 eli 9 prosenttia kaikista vanhuuseläkkeensaajista. Naisten osuus vanhuuseläkkeensaajista oli 55 prosenttia.

Kuvio 13

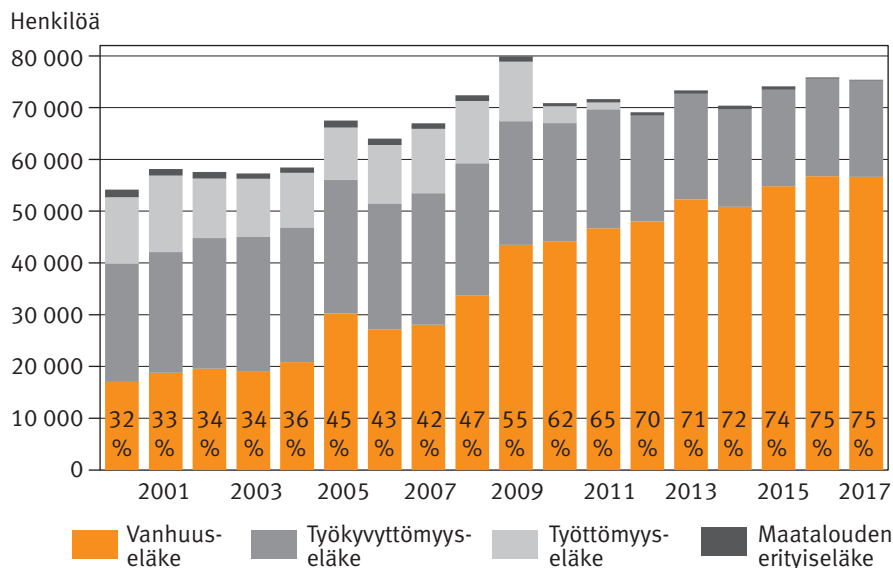
Vanhuuseläkkeelle vuonna 2017 siirtyneet iän ja sukupuolen mukaan

Vuonna 2017 vanhuuseläkkeelle siirtyi 56 600 henkilöä, vain 200 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vanhuuseläkkeelle siirtyneistä yli puolet (54 %) siirtyi eläkkeelle 63-vuotiaana. Seuraavaksi yleisimmät eläkkeellesiirtymisiät olivat 65 vuotta (16 %), 64 vuotta (14 %) ja 62 vuotta (7 %). Yli 65-vuotiaana siirtyneiden osuus oli 6 prosenttia.

Kuvio 14

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista työeläkkeelle siirtyneistä vuosina 2000–2017

2000-luvun alkupuolella vain noin kolmasosa työeläkkeelle siirtyneistä siirtyi vanhuuseläkkeelle. Eniten siirryttiin työkyvyttömyyseläkkeelle ja paljon myös työttömyyseläkkeelle. Tällöin oli vielä myös mahdollista siirtyä yksilölliselle varhaiseläkkeelle, joka oli yksi työkyvyttömyyseläkkeen laji. Joustavan vanhuuseläkeiän myötä vanhuuseläkkeelle siir-

tyneiden määrät ovat kasvaneet vuodesta 2005 alkaen. Työttömyyseläkkeen päätyttyä on enää ollut mahdollista siirtyä vanhuus-, työkyvyttömyys- tai maatalouden erityiseläkkeelle, jonka merkitys on kuitenkin vähäinen. Vuodesta 2009 alkaen vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista työeläkkeelle siirtyneistä on ollut yli puolet. Viime vuosina osuus on ollut yli 70 prosenttia ja vuosina 2016 ja 2017 eläkkeelle siirtyneistä kolme neljäsosaa siirtyi vanhuuseläkkeelle.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

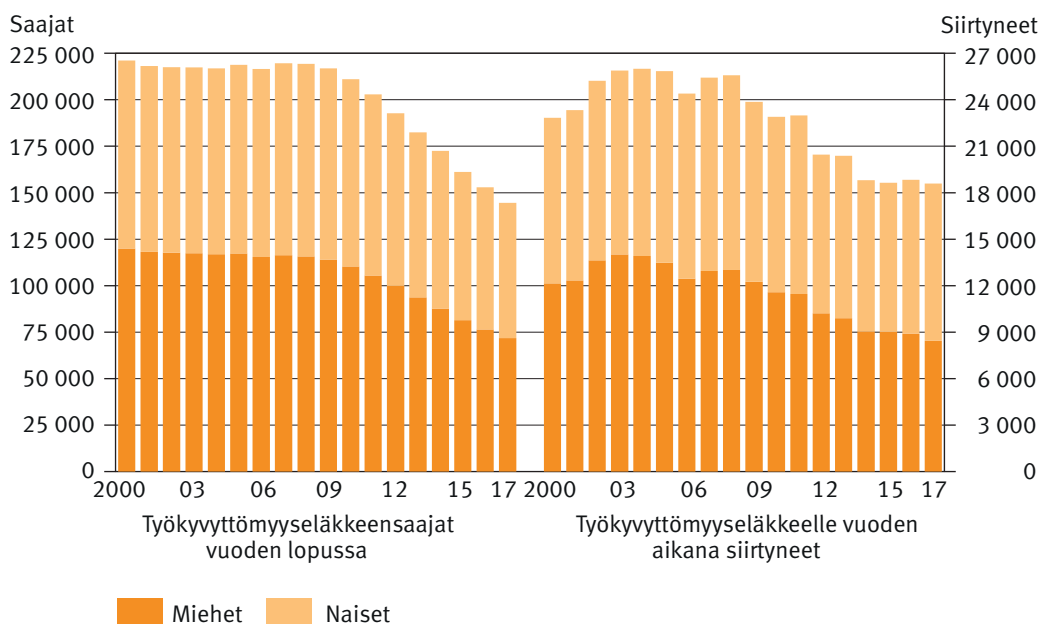
Vuoden 2017 työeläkeuudistuksen yhteydessä otettiin käyttöön uusi eläkelaji osittainen varhennettu vanhuuseläke, joka korvasi aiemmin käytössä olleen osa-aika-eläkkeen. Osittaiseen vanhuuseläkkeeseen on oikeus vuonna 1949 tai sen jälkeen syntyneillä. Eläkkeen alaikäraja on sidottu syntymävuoteen. Osittainen vanhuuseläke on henkilön oman valinnan mukaan 25 tai 50 prosenttia siihen mennessä karttuneesta työeläkkeestä. Eläkkeeseen tehdään varhennusvähennys, jos sen ottaa ennen ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää. Osittaiseen vanhuuseläkkeeseen ei sisälly työntekoa koskevia sääntöjä, vaan henkilö voi halutessaan jatkaa työntekoa.

Vuonna 2017 osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyi 12 500 henkilöä. Eläkkeistä alkoi varhennettuna 10 700 ja varhentamattomina vajaan 1 800. Eläkkeelle siirtyneistä kolme viidesosaa oli miehiä. Lähes 90 prosenttia osittaisista vanhuuseläkkeistä oli 50 prosentin suuruisia.

Työkyvyttömyyseläke

Kuvio 15

Työkyvyttömyyseläkkeensaajat ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet sukupuolen mukaan vuosina 2000–2017

Työkyvyttömyyseläkettä työeläkejärjestelmästä saavia oli vuoden 2017 lopussa kaikkiaan 145 000, 8 000 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Määrä pysyi lähes koko 2000-luvun tasanaisena vajaassa 220 000:ssa, mutta lähti vuonna 2009 laskuun, kuten myös vuosittain siirtyneiden määrä. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi vuonna 2017 kaikkiaan 18 600 henkilöä, Vuodesta 2014 lähtien siirtyneiden määrä on ollut vuosittain lähes saman suuruinen.

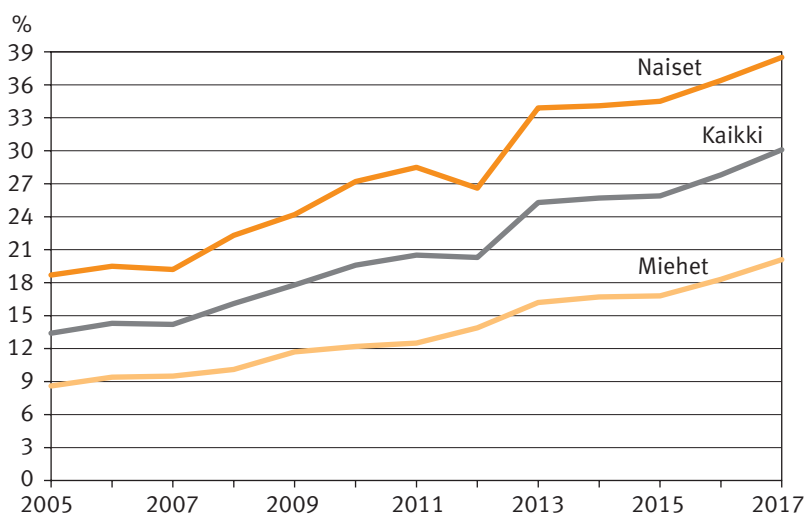
Työkyvyttömyyseläkkeensaajista on miehiä ollut enemmän kuin naisia aina vuoteen 2017 asti. 2000-luvun alkupuolella miesten osuus oli noin 54 prosenttia ja loppupuolella 52 prosenttia. Siitä lähtien osuus on laskenut niin, että prosentuaalisesti katsoen miesten ja naisten osuudet olivat yhtä suuret vuonna 2017, mutta lukumääräisesti naisia oli ensimmäisen kerran enemmän kuin miehiä. Työkyvyttömyyseläkkeellä oli naisia 72 700 ja miehiä 71 900. Vuodesta 2013 lähtien naisia on siirtynyt vuosittain enemmän työkyvyttömyyseläkkeelle kuin miehiä.

Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää joko **toistaiseksi** tai **määräaikaisena kuntoutustukena**. Vuonna 2017 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä yli puolelle eli noin 10 000:lle eläke myönnettiin kuntoutustukena. Näistä osa tulee kuitenkin aikanaan muuttamaan toistaiseksi myönnettyiksi eläkkeiksi. Vuoden 2017 lopussa kaikista maksussa olevista työkyvyttömyyseläkkeistä 86 prosenttia eli 123 000 oli toistaiseksi myönnettyjä eläkkeitä. Kuntoutustukea maksettiin 21 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajalle.

Työeläkejärjestelmässä työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää myös joko **täyden** tai **osaeläkkeen** suuruisena, riippuen jäljellä olevan työkyvyn määrästä. Suurin osa maksussa olevista työkyvyttömyyseläkkeistä on täyden eläkkeen suuruisia. Osaeläkkeen suuruista eläkettä sai vuoden 2017 lopussa 23 000 henkilöä eli 16 prosenttia kaikista työkyvyttömyyseläkkeensaajista. Julkisella sektorilla osatyökyvyttömyyseläkkeensaajien suhteellinen osuus on jonkin verran suurempi kuin yksityisellä sektorilla.

Kuvio 16

Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä vuosina 2005–2017

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtäjistä yhä useampi siirtyy osatyökyvyttömyyseläkkeelle. Vuonna 2005 osaeläkkeelle siirtyneiden osuus oli vain 13 prosenttia kaikista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä, mutta osuus on siitä lähtien kasvanut vuosittain. Vuonna 2017 jo 30 prosenttia (5 600) uusista työkyvyttömyyseläkkeistä oli osaeläkkeitä. Naisilla osaeläkkeiden osuus siirtyneissä oli lähes kaksi viidesosaa ja miehillä yksi viidesosa.

Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirytään keskimäärin vanhempana kuin täydelle eläkkeelle. Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden keski-ikä vuonna 2017 oli 55,4 vuotta ja täydelle eläkkeelle siirtyneiden 50,4 vuotta.

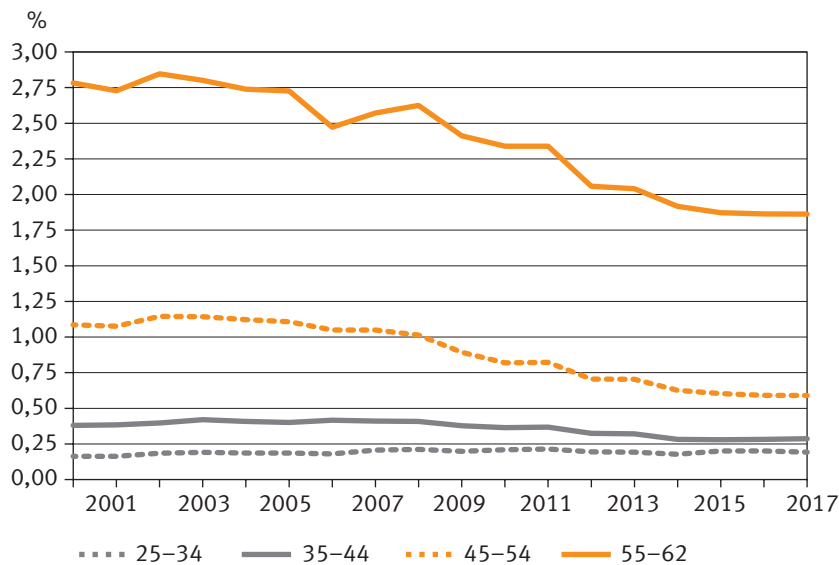
Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus

Vaikka työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä pysyi 2000-luvun alkupuolelta vuoteen 2008 asti melko tasaisena, on työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuudessa eli työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuudessa vastaavan ikäisestä ei-eläkkeellä olevasta työeläkevakuutetusta väestöstä kuitenkin havaittavissa pientymistä jo tänä aikana.

Iän mukaan tarkasteltuna työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on pienentynyt selvästi vanhimmissa ikäryhmissä. Vuodesta 2000 vuoteen 2017 alkavuus pieneni 55–62-vuotiailla noin yhdellä prosenttiyksiköllä ja 45–54-vuotiailla 0,5 prosenttiyksiköllä. Alkavuudessa on tarkastelujaksolla ollut lievää laskua myös 35–44-vuotiailla, mutta alle 35-vuotiailla alkavuus on pysynyt lähes samansuuruisena.

Kuvio 17

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus työeläkejärjestelmässä ikäryhmittäin vuosina 2000–2017, prosenttia

Työkyvyttömyyden syyt

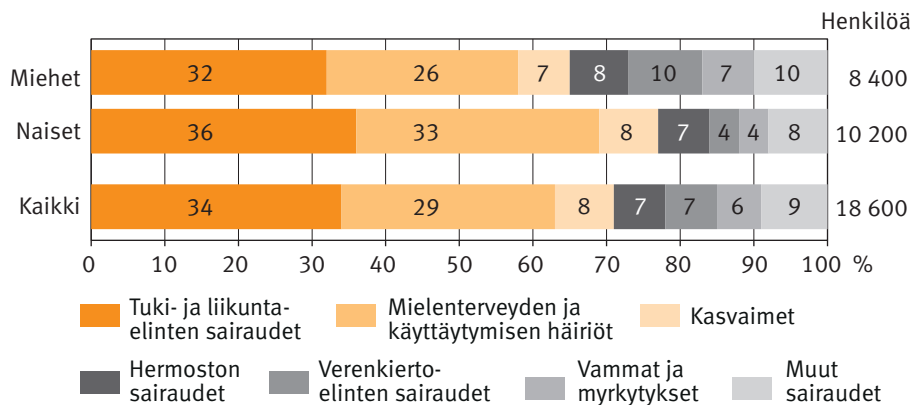
Työkyvyttömyyseläkkeensaajilla on työkyvyttömyyseläkkeen perusteena tavallisimmin jokin mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden sairauspäryhmään kuuluva sairaus. Kaikista vuonna 2017 työeläkkeenä työkyvyttömyyseläkettä saaneista kaksi viidesosaa (61 200) sai eläkettä mielenterveyssyistä. 37 500 työkyvyttömyyseläkkeensaajalla pääasiallinen sairaus kuului tuki- ja liikuntaelinten sairausryhmään. Nämä kaksi sairausryhmää kattoivat siis yli kaksi kolmasosaa työkyvyttömyyseläkkeiden perusteena olevista sairauksista.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyville eläke myönnetään kuitenkin edelleen useimmiten tuki- ja liikuntaelinten sairauksien perusteella. Vuonna 2017 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä kolmanneksella eli 6 300:lla oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä jokin tuki- tai liikuntaelinten sairaus. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella myönnettiin 5 500 eläkettä eli toiseksi eniten.

Mielenterveyssyihin perustuvat eläkkeet myönnetään yleensä selvästi nuoremmille kuin tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin perustuvat ja siksi niitä maksetaan myös keskimäärin kauemmin. Tästä syystä mielenterveyssyihin perustuvien eläkkeiden osuus on suurin työkyvyttömyyseläkkeensaajien kokonaismäärässä, vaikka niitä myönnetäänkin vuosittain vähemmän kuin tuki- ja liikuntaelinsairauksiin perustuvia eläkkeitä. Vuonna 2017 mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella eläkkeelle siirtyneistä yli puolet (56 %) oli alle 50-vuotiaita, kun vastaavan ikäisten osuus tuki- ja liikuntaelinten sairauksissa oli vain 14 prosenttia.

Kuvio 18

Työkyvyttömyyseläkkeelle vuonna 2017 siirtyneet sairauspäryhmän ja sukupuolen mukaan

Vuonna 2017 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä naisilla eläkkeen perusteena olevat sairaudet painottuivat miehiä enemmän kahteen suurimpaan sairausryhmään. Mielenterveys- ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien osuus oli naisilla yhteensä 69 prosenttia kun se miehillä oli 57 prosenttia. Seuraavaksi yleisimmät työkyvyttömyyden syyt olivat naisilla kasvaimet (8 %) ja hermoston sairaudet (7 %) ja miehillä verenkiertoelinten sairaudet (10 %) ja hermoston sairaudet (8 %).

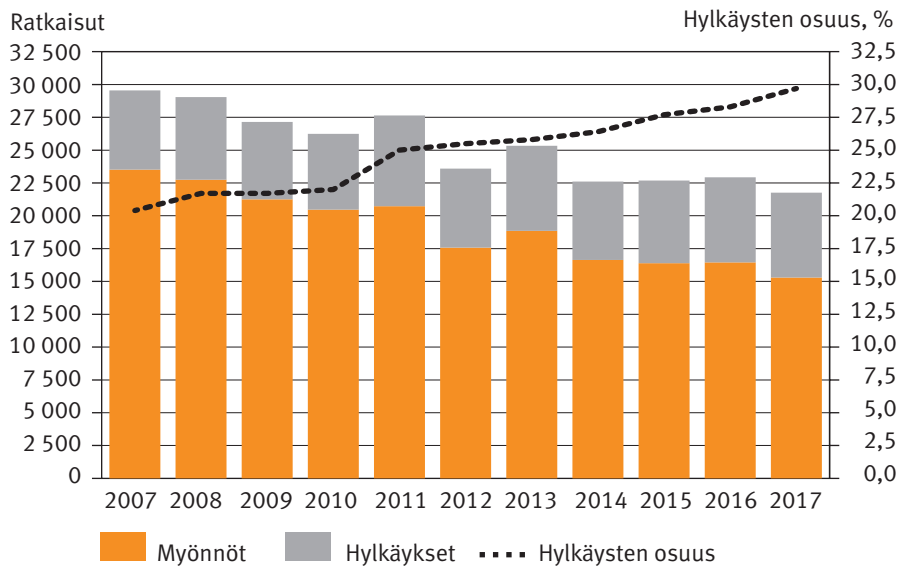
Työkyvyttömyyseläkeratkaisut

Vuonna 2017 työeläkejärjestelmässä ratkaistiin 21 800 uutta työkyvyttömyyseläkettä koskenutta hakemusta. Hakemuksista hylättiin 6 500 eli 30 prosenttia. Ratkaisujen määrä on viime vuosina ollut pääsääntöisesti vähenevä. Vähentyminen on kuitenkin kohdistunut lähinnä myöntöihin hylkäysten määrän pysyessä lähes samansuuruisena. Tämä on nostanut hylkäysten osuutta. Vuonna 2007 hylkäysosuus oli 20 prosenttia. Hylkäysprosentti on siis kymmenessä vuodessa noussut 10 prosenttiyksikköä.

Yksityisen sektorin osuus työkyvyttömyyseläkeratkaisuista vuonna 2017 oli lähes kaksi kolmasosaa (14 400). Hylkäysten osuus yksityisellä sektorilla oli 33 prosenttia. Julkisella sektorilla ratkaisuja tehtiin 7 400, ja hylkäysten osuus oli 23 prosenttia.

Kuvio 19

Työeläkejärjestelmän uusia hakemuksia koskevat työkyvyttömyyseläkeratkaisut vuosina 2007–2017

Osa-aikaeläke

Vuoden 2017 tammikuussa alkoivat viimeiset osa-aikaeläkkeet. Maksussa eläkkeitä on kuitenkin vielä vuoteen 2023 asti. Osa-aikaeläkkeitä alettiin myöntää työeläkejärjestelmän yksityisellä sektorilla vuonna 1987 ja julkisella sektorilla vuonna 1989. Eniten osa-aikaeläkkeensaajia oli vuonna 2003, jolloin heitä oli noin 41 000. Vuonna 2017 osa-aikaeläkkeensaajia oli 7 200. Yli puolet osa-aikaeläkkeensaajista on ollut joka vuosi naisia. Vuonna 2017 naisten osuus oli 61 prosenttia.

Perhe-eläke

Vuonna 2017 työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä maksettiin 253 000 leskelle ja 13 000 lapselle. Leskeneläkettä saavista miehiä oli 16 prosenttia eli 40 000. Leskeneläkettä saavien määrä on ollut lievästi laskeva vuodesta 2010 lähtien. Siihen asti määrä kasvoi vuosittain, tosin 2000-luvulla koko ajan hitaammin. Lapseneläkettä saavien määrä on jo pitkään pienentynyt vuosittain. Vuonna 2000 lapseneläkkeensaajia oli 23 000 ja vuonna 2010 heitä oli 16 000.

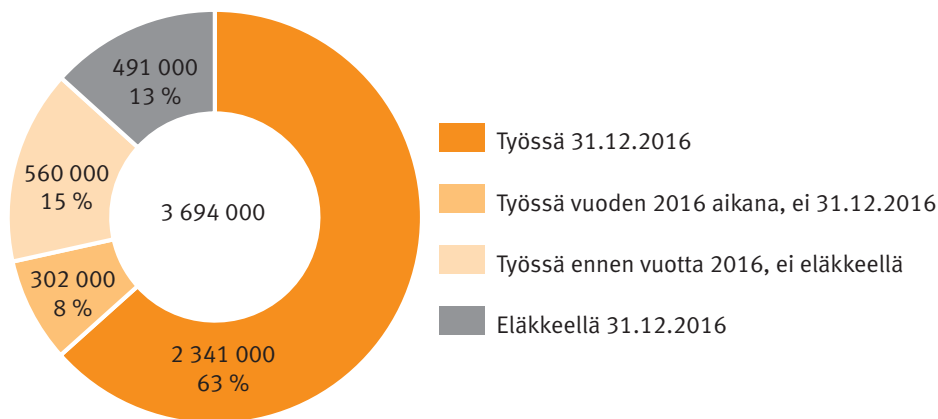
7 Työeläkevakuutetut

7.1 Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat

Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat kaikki 17–68-vuotiaat, jotka ovat tilastovuonna tai sitä aiemmin olleet työeläkelakien mukaisessa työsuhteessa tai yrittäjänä. Työeläkejärjestelmän piirissä ovat siis henkilöt, joilla olisi eläketapahtuman sattuessa oikeus työeläkkeeseen tai jotka jo saavat jotain omaan työuraan perustuvaa eläkettä. Tuoreimmat luvut työeläkejärjestelmän piiriin kuuluneista ovat vuodelta 2016.

Kuvio 20

Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluneet 18–68-vuotiaat 31.12.2016*

*Työeläkejärjestelmän piiriin kuulumisen alaikäraja oli vuonna 2016 vielä 18 vuotta.

Työeläkejärjestelmän piiriin kuului vuoden 2016 lopussa 3,7 miljoonaa 18–68-vuotiasta henkilöä. Miehiä heistä oli 1 881 000 ja naisia 1 813 000. Vuoden 2016 lopussa työeläkejärjestelmän piiriin kuuluneista henkilöistä oli töissä 2 341 000. Noin 862 000 henkilöä ei ollut töissä eikä eläkkeellä, mutta heillä oli kertynyt eläkeoikeutta aikaisemman työskentelyn perusteella. Heistä 302 000 oli työskennellyt vuoden 2016 aikana ja 564 000 oli kartuttanut eläkettä ennen vuotta 2016. 491 000 alle 69-vuotiasta oli vuoden 2016 lopussa eläkkeellä.

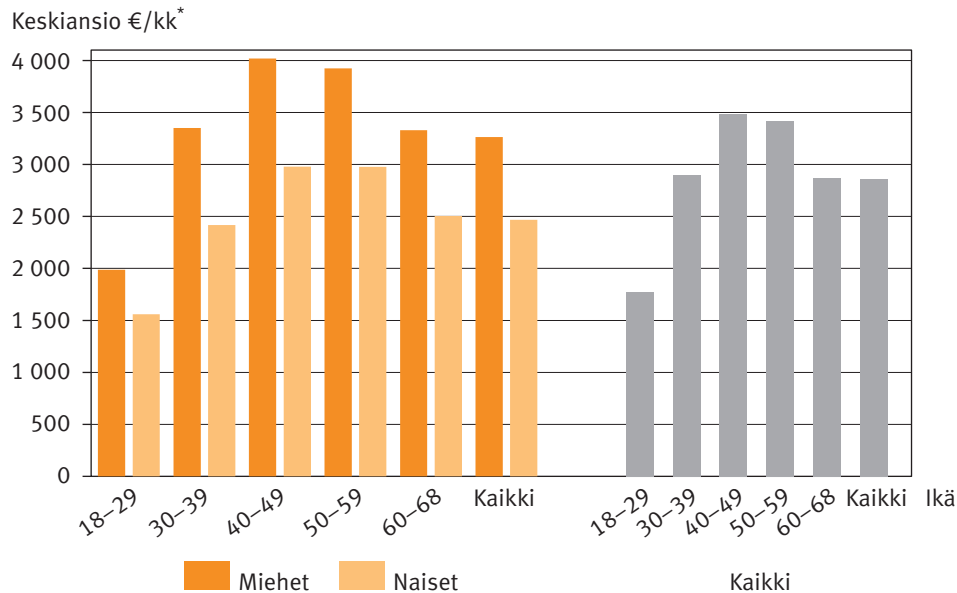
7.2 Palkansaajien työeläkevakuutetut ansiot

Palkansaajina työeläkettä kartutti 2,5 miljoonaa henkilöä vuonna 2016. Palkansaajista miehiä oli 1 217 000 ja naisia 1 274 000, naisten osuus oli siten 51 prosenttia. Palkansaajiin kuuluvat kaikki julkisen sektorin työeläkelakien piirissä työskennelleet ja yksityisellä sektorilla työntekijän eläkelain ja merimieseläkelain piirissä työskennelleet. Yksityisen sektorin palkansaajia oli 1,8 miljoonaa ja julkisen sektorin 840 000.

Palkansaajien työeläkevakuutettuihin ansioihin luetaan kaikki työeläkevakuutettuna tehty työ. Siihen sisältyvät siten myös esim. osa-aikainen työskentely ja muu epäsäännöllinen ja kestoaltaan lyhyt työskentely.

Kuvio 21

Palkansaajien työeläkevakuutetut kuukausiansiot vuonna 2016 sukupuolen ja iän mukaan

* Keskimääräinen kuukausiansio on saatu jakamalla vuoden aikana eläkettä kartuttaneet työansiot työkuukausien määrällä

Vuonna 2016 palkansaajien keskimääräinen työeläkevakuutettu ansio oli 2 857 euroa kuukaudessa. Miesten keskiansio oli 3 264 euroa ja naisten 2 468 euroa kuukaudessa. Keskimääräinen kuukausiansio on saatu jakamalla työeläkevakuutettu vuosiansio työkuukausilla.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna korkein työeläkevakuutettu keskiansio oli 40-49-vuotiailla, mutta lähes yhtä suuri se oli myös 50-59-vuotiailla. 40-49-vuotiaiden miesten keskiansio oli 4 018 euroa ja naisten 2 978 euroa kuukaudessa.

Pienin työeläkevakuutettu keskiansio oli 18-29-vuotiailla, 1 775 euroa kuukaudessa. Työuran alussa palkkataso on yleensä alhaisempi kuin pitempään työskennelleillä. Nuorissa vakuutetuissa on myös paljon epäsäännöllistä työtä tekeviä, kuten opiskelijoita, joiden ansiot jäävät pieniksi.

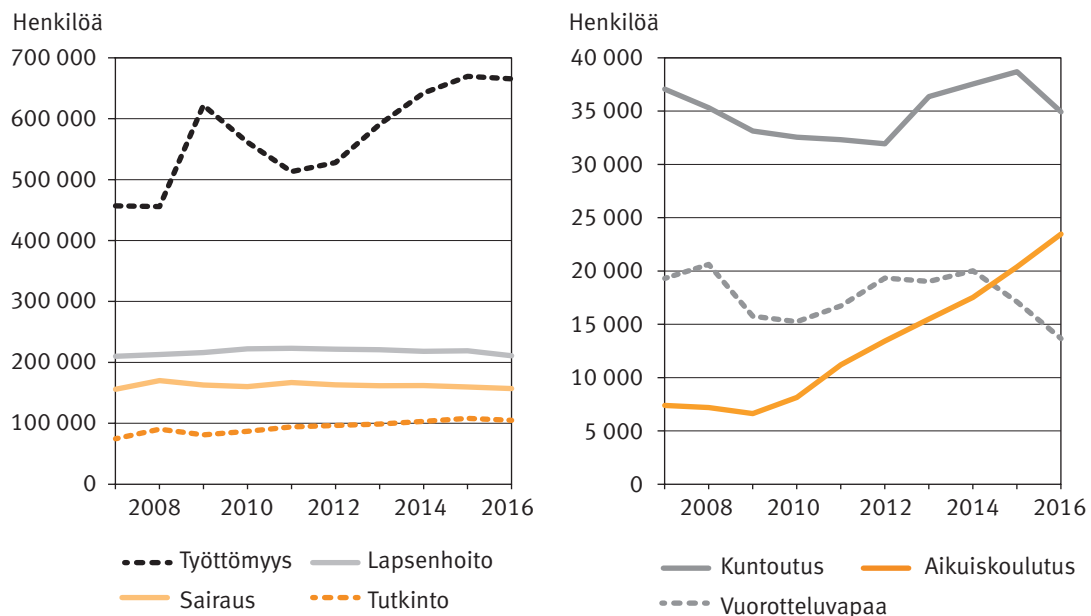
Vuonna 2016 palkansaajien työeläkevakuutettujen ansioiden mediaani oli 2 611 euroa kuukaudessa eli noin 250 euroa vähemmän kuin keskiansio. Miehillä mediaaniansio (2 942 €) oli yli 300 euroa pienempi kuin keskiansio ja naisilla mediaaniansio (2 369 €) oli noin 100 euroa pienempi kuin keskiansio.

8 Työeläkettä kartuttavat palkattomat ajat

Vuoden 2005 alusta lähtien on työeläkettä karttunut myös eräiltä palkattomilta ajoilta kuten lapsenhoito-, työttömyys-, sairaus- ja opiskeluajoilta. Eläkkeeseen oikeuttavaksi ansioksi katsotaan joko määrätty osa etuuden perusteena olevasta ansiotulosta tai etuuden mukaan määräytyvä kiinteä euromäärä. Myös ennen vuoden 2005 eläkeuudistusta ansiosidonnaiset työttömyyspäivät, työeläkelakien mukainen kuntoutusaika ja työvoimapolitiittinen aikuiskoulutusaika kartuttivat eläkettä työeläkelisän kautta. Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijällä on kertynyt työansioita vähintään 17 254,08 euroa (vuoden 2017 tasossa) ennen eläketapahtumavuoden alkua.

Kuvio 22

Henkilöt, joille vuosina 2007–2016 rekisteröitiin palkattomien aikojen ja VEKL:n* mukaisia etuuksia

Kuvio ei sisällä liikenne- ja tapaturmavakuutuksen mukaan karttuneita etuuksia.

* Kotihoidontuesta ja opiskelusta karttavat etuudet maksaa valtio (Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (VEKL)).

Vuosittain palkattomien aikojen etuuksia rekisteröidään noin miljoonalle henkilölle. Selvästi eniten palkattomien aikojen etuuksia rekisteröidään työttömyyden perusteella. Vuonna 2016 työttömyys oli etuusperusteena 670 000 henkilöllä. Ajanjaksolla 2007–2016 henkilöiden määrä, joille työttömyyteen perustuvia etuuksia rekisteröitiin, on vuosittain lisääntynyt, paitsi vuosina 2010 ja 2011, jolloin määrät laskivat.

Lapsenhoitoon, sairauteen ja tutkintoon perustuvat palkattomien aikojen etuudet ovat tarkastelujaksolla pysyneet melko vakaina. Vuonna 2016 lapsenhoitoon perustuvia etuuksia rekisteröitiin 210 000 henkilölle, sairauteen perustuvia 157 000 henkilölle ja tutkintoon perustuvia 105 000 henkilölle.

Kuntoutuksen perustuvia etuuksia rekisteröitiin 35 000 henkilölle vuonna 2016. Määrä on tarkastelujaksolla vaihdellut 32 000 ja 39 000 välillä. Vuorotteluvapaan perusteella rekisteröityjen etuuksien määrä on samalla ajanjaksolla vaihdellut 15 000 ja 20 000 välillä. Vuonna 2016 vuorotteluvapaan ehtoja muutettiin ja näitä etuuksia rekisteröitiin tällöin noin 14 000 henkilölle.

Aikuiskoulutuksen perustuvaa etuutta rekisteröitiin vuonna 2016 23 000 henkilölle. Määrä on noussut vuosittain vuodesta 2009 lähtien, jolloin etuutta rekisteröitiin vajaalle 7 000 henkilölle.

Vuoden 2017 lopussa kaikkiaan 409 000 työeläkkeensaajan eläkkeeseen sisältyi palkattomista ajoista karttunutta eläkettä. Keskimääräinen palkattomalta ajalta karttunut eläkkeen osa oli vanhuuseläkkeissä 36 euroa, työkyvyttömyyseläkkeissä 24 euroa ja perhe-eläkkeissä 10 euroa kuukaudessa. Palkattomilta ajoilta karttuneita eläkkeitä maksettiin vuonna 2017 yhteensä 153 miljoonaa euroa. Vanhuuseläkkeisiin etuutta sisältyi 129 miljoonaa euroa ja työkyvyttömyyseläkkeisiin vajaat 21 miljoonaa euroa.

9 Indeksiturva

Työeläkejärjestelmässä käytetään sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain vahvistamia indeksejä, joita sovelletaan pääasiassa maksettavien eläkkeiden ja eläkkeitä määrättäessä käytettävien, työstä ja yrittäjätoiminnasta saatujen ansioiden tarkistamiseen. Työeläkelaeissa säädettyjä ja eläkelaitosten laskuperusteissa määriteltyjä rahamääriä tarkistetaan myös ansiotasossa ja kuluttajahinnoissa tapahtuneiden vuosimuutosten perusteella. Muutokset vaikuttavat eri painoarvolla eri indekseihin.

Kela tarkistaa vuosittain maksussa olevat kansaneläkkeet ja takuueläkkeet kansaneläkeindeksillä, joka seuraa Tilastokeskuksen laskemaa elinkustannusindeksiä. Kansaneläkeindeksin tarkistus kalenterivuoden alussa on yhtä suuri kuin elinkustannusindeksin vuosimuutos edeltävän vuoden kolmannella vuosineljänneksellä. Työeläkeindeksit määräytyvät toteutuneista hinta- ja ansiotasotiedoista tarkistusvuotta edeltävän kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen indeksipistelukujen mukaan.

Vuoden 2017 työeläkeindeksiä korotettiin 0,59 prosenttia ja palkkakerrointa 1,16 prosenttia edellisen vuoden tasosta. Kansaneläkeindeksin pisteluku sen sijaan laski 0,86 prosenttia. Vuoden 2015 alussa työeläke- ja kansaneläkeindekseihin tehtiin normaalista indeksien laskennasta poiketen 0,4 prosentin tarkistukset. Taulukossa 9 on esitetty eri indeksien pisteluvut vuosilta 2015–2017.

Taulukko 8

Keskeiset indeksit eläkejärjestelmässä vuosina 2015–2017

Vuosi	Palkka-kerroin	Muutos %	Työeläke-indeksi	Muutos %	Kansaneläke-indeksi	Muutos %
2015	1,363	0,96	2519	0,39	1637	0,43
2016	1,373	0,73	2519	0	1631	-0,37
2017	1,389	1,16	2534	0,59	1617	-0,86

Palkkakerrointa käytetään työuran aikaisten ansioiden ja yrittäjätulojen indeksoinnissa eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Se määräytyy Tilastokeskuksen laskemien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksien muutosten perusteella. Ansiotason muutoksen vaikutus palkkakertoimeen on 80 prosenttia ja kuluttajahintojen muutoksen vaikutus 20 prosenttia.

Maksussa olevia työeläkkeitä tarkistetaan kunkin vuoden alussa työeläkeindeksillä. Sitä määrättäessä ansiotason muutoksen osuus on 20 prosenttia ja hintatason muutoksen osuus 80 prosenttia. Muuten laskentatapa vastaa palkkakertoimen laskentaperiaatteita.

Ennen vuotta 1996 oli käytössä ns. puoliväli-indeksi, jossa hinta- ja ansiotason muutosten paino oli 50 prosenttia ja tätä ennen, vuoteen 1977 saakka, ansiotason kehitystä täysin seuraava ansiotasoindeksi. Määräytymisperusteiden muutoksista huolimatta indeksoinnilla on pyritty vahvistamaan eläkkeelle jäävän tulotasoon verrattuna kohtuullista eläkkeen tasoa ja tulevaisuudessa maksettavan eläkkeen ostovoiman säilymistä.

Viime vuosina on käyty runsaasti keskustelua työeläkkeiden indeksiturvan määräytymistavoista ja tasosta. Turvan huomattava parantaminen siirtäisi kuitenkin eläkkeistä aiheutuvia kustannuksia entistä enemmän tulevien sukupolvien vastuulle ja mahdolliset heikennykset puolestaan vaikuttaisivat pitkään eläkettä saavien tulotasoon.

Työeläkeindekseistä ja niiden kehityksestä on kerrottu tarkemmin Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla <https://www.etk.fi/elakejarjestelmat/elaketurva/elakkeiden-indeksointi/tyoelakkeiden-indeksit/>. Kansaneläkeindeksiä käsitellään mm. Kelan verkkosivulla <http://www.kela.fi/kansanelakeindeksi>.

10 Työeläkkeiden rahoitus

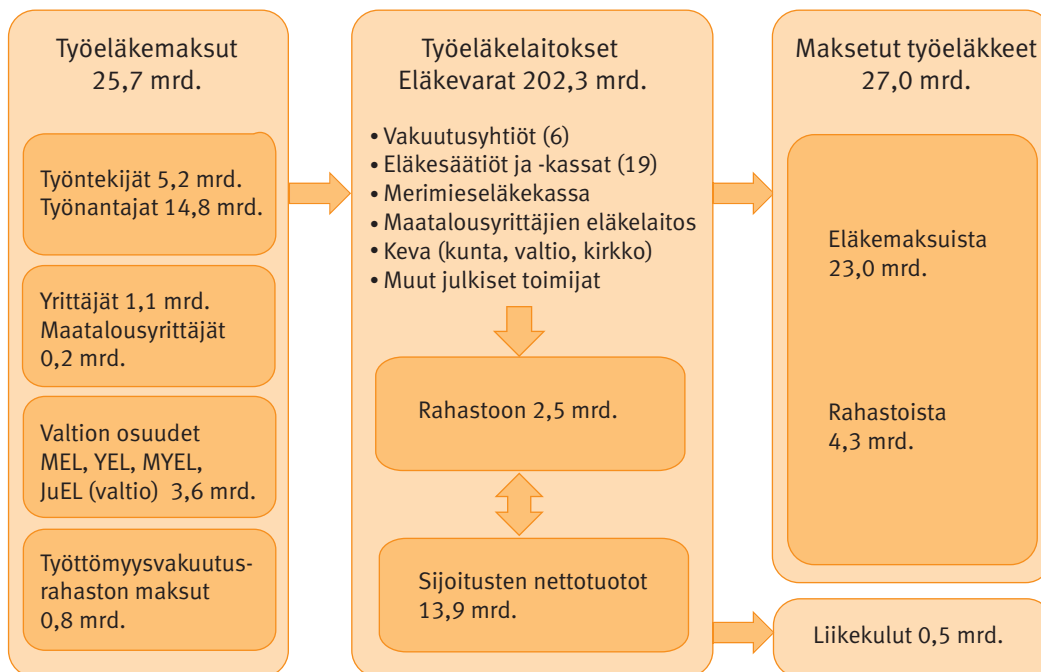
Lakisääteinen työeläketurva rahoitetaan Suomessa työnantajien ja työntekijöiden maksamalla eläkemaksuilla sekä kertyneillä eläkevaroilla ja niille saaduilla tuotoilla. Suurin osa perityistä työeläkemaksuista käytetään saman tien jo eläkkeellä olevien eläkkeisiin. Osa maksuista rahastoidaan myöhempää käyttöä varten eläkelaki- ja eläkelaitoskohtaisin perustein. Työeläkealan hallinto on hajautettu ja eri toimijat kilpailevat sijoitustuotoilla, palvelujen laadulla ja kustannustehokkuudella.

Työeläkevakuuttajien hallinnoimia varoja käytetään suunnitelmallisesti lakisääteisen eläketurvan rahoittamiseen. Rahoitussäännökset on kirjattu eläkelakeihin sekä lasku- ja kustannustenjakoperusteisiin. Kerätyillä varoilla turvataan osaltaan sekä nykyisten että tulevien eläkkeensaajien etuudet. Tämän hetkisten arvioiden mukaan maksettavat vanhuuseläkkeet suhteessa työtulojen kehitykseen kasvavat edelleen, joten työeläkerahastoja tullaan vastaisuudessa käyttämään enemmän eläkkeiden maksuun kuin niihin saadaan samaan aikaan rahastoitua varoja.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeet maksetaan ilman ennakkorahastointia kunkin vuoden vakuutusmaksuilla valtion tuen turvin. Valtio rahoittaa myös osan merimieseläkkeistä ja korvaa eläkelaitoksille työeläkkeisiin liittyviä opiskelu- ja lastenhoitoajoilta kertyviä etuuksia. Työttömyysvakuutusrahasto kustantaa työttömyyspäivärahojen ja vuorottelukorvausten perusteella karttuvan eläketurvan.

Kuvio 23

Työeläkejärjestelmän rahavirrat vuonna 2017, miljardia euroa

Kuviossa 23 on kuvattu työeläkejärjestelmässä vuonna 2017 kulkeneita rahavirtoja. Maksutulo oli kaikki osuudet mukaan lukien yhteensä 25,7 miljardia euroa ja eläkemeno 27 miljardia euroa. Eläkemeno kasvoi vuoden takaisesta miljardi euroa ja maksutulo 0,3 miljardia euroa. Kerätyistä työeläkemaksuista 23 miljardia euroa kului saman vuoden eläkkeisiin. Tulevia eläkkeitä varten rahastoitiin 2,5 miljardia euroa. Rahastoista purettiin edellistä vuotta enemmän varoja, kaikkiaan 4,3 miljardia euroa.

Keva hoitaa pääosan julkisten alojen eläkelakien mukaisesta toiminnasta. Kunta-alojen lisäksi sen vastuulla on valtion, eduskunnan, Kansaneläkelaitoksen ja evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden työeläkeasiat. Suomen Pankin, ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkeasioista huolehtivat eri toimeenpanijat niihin sovellettavien lakien ja eläkesääntöjen mukaan. Jokainen toimija vastaa itse vastuullaan olevien eläkkeiden rahoituksesta ja rahastojen sijoitustoiminnasta.

Taulukkoon 9 on koottu tietoja maksetuista eläkkeistä ja niiden rahoittamiseksi kerätyistä lakikohtaisista työeläkemaksuista sekä järjestelmän varoista vuosina 2016 ja 2017.

Taulukko 9

Maksutulo, eläkevarat ja eläkemeno vuosina 2016 ja 2017, miljoonaa euroa

	Maksutulo		Eläkevarat 31.12.		Eläkemeno	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
TyEL	13 003	13 492	118 659	126 152	14 155	14 712
MEL	59	57	1 069	1 131	183	187
JuEL, kunta	4 966	4 793	48 635	52 261	4 721	4 964
JuEL, valtio	1 506	1 431	18 767	19 586	4 474	4 568
JuEL, kirkko	192	189	1 424	1 542	192	200
Muut	71	77	1 433	1 427	155	160
Palkansaajat	19 796	20 039	189 986	202 100	23 881	24 790
YEL	1 065	1 076	125	119	1 140	1 199
MYEL	182	180	108	121	863	871
Yrittäjät	1 248	1 256	233	240	1 803	2 070
Tvr-maksu	813	760				
Valtion osuudet	3 523	3 646				

Osa luvuista on arvioita tai ennakkotietoja. Maksutulo- ja eläkevaratiedot perustuvat eläkelaitosten tilinpäätöksiin.

Eläkemenotiedot pohjautuvat Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin. JuEL-eläkemenot eivät sisällä kuntien ja kirkon vanhojen eläkesääntöjen mukaisia eläkkeitä. Opiskelun, lastenhoidon ja muiden palkattomien aikojen perusteella kertyneitä eläkkeen osia maksettiin vuonna 2016 yhteensä 128 miljoonaa euroa ja vuonna 2017 yhteensä 153 miljoonaa euroa. Nämä luvut eivät sisälly taulukon lukuihin.

Valtion eläkemaksu oli hieman yli prosenttiyksikön liian suuri vuosina 2013–2015. VER:lle maksettiin ylimääräisiä työnantajan eläkemaksuja yhteensä 202 miljoonaa euroa. Virhe oikaistaan alentamalla vastaavalla määrällä valtion eläkemaksua vuosina 2016–2018.

Kohta ”Muut” sisältää Suomen Pankin ja Kelan toimihenkilöiden eläkkeitä koskevat järjestelmät.

Tvr-maksu on Työttömyysvakuutusrahaston eläkejärjestelmään maksama suoritus (TyEL 182 §), joka ei koske YEL:n ja MYEL:n mukaista eläketurvaa hoitavia eläkelaitoksia.

Valtion osuudet sisältävät MEL-, YEL- ja MYEL-osuuksien lisäksi valtion talousarviosta rahoitetut eläkeosuudet

Työeläkemaksujen taso riippuu maksettavista eläke-eduista, voimassa olevista eläkkeiden rahastointi- ja rahoitusperiaatteista sekä eläkevaroille saaduista sijoitustuotoista. Kansantalouden kehitys, työllisyys ja työansiot sekä keskieläkkeet ja eläkeläisten määrä vaikuttavat eläkemaksujen tarpeeseen. Suurten ikäluokkien eläkkeisiin varauduttiin etukäteen työeläkerahastoja kasvattamalla. Samoin pyritään tasoittamaan tulevien sukupolvien eläkemaksuja.

Yksityisalojen palkansaajien eläkkeiden rahastointiperiaatteet eroavat julkisten alojen eläkerahastoinnista. Pääasiallinen ero on yksityisalojen eläkekohtainen rahastointi, jota eläkelaitokset ovat hoitaneet järjestelmän alusta saakka. Julkisaloilla rahastointi aloitettiin vasta 1980-luvun lopulla. Työeläkkeiden rahoitusperiaatteita on selostettu tarkemmin Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (<http://www.etk.fi>) ja esimerkiksi tilastoraportissa *Työeläkkeiden rahoitus*. Kelan eläkkeet kustannetaan verovaroin ja järjestelmää hallinnoi Kansaneläkelaitos.

10.1 Työeläkemaksut

Yksityisten alojen työnantajat, yrittäjät ja maatalousyrittäjät maksavat lakisääteisiä työeläkevakuutusmaksuja sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan. Eläkemaksutasot päätetään etukäteen joka vuosi, ja eri maksuosien suuruudet arvioidaan vakuutusmatemaattisilla laskelmilla. Perittävien maksujen tarve riippuu kunakin vuonna maksettavaksi tulevista eläkkeistä ja karttuvista eläkeoikeuksista. Vakuutusmaksut lasketaan eri lakien mukaisina prosenttiosuuksina työntekijöiden ansioista tai yrittäjien tai maatalousyrittäjien vahvistetuista tötuloista.

Kunta-alan henkilöstön työeläkkeet on tähän asti rahoitettu pääasiassa työnantajilta ja työntekijöiltä perityillä eläkemaksuilla. Tilastovuonna 2017 eläkkeiden maksuun käytettiin ensimmäistä kertaa myös eläkerahastojen tuottoja, koska saman vuoden eläkemaksut eivät enää riittäneet menoihin. Aiemmin kerättyjä maksuja on jo pitkään rahastoitu eläkevastuurahastoon, jota on kasvatettu sijoitustoiminnalla ennakkoiden tulevaa menokehitystä ja maksutason vakautta. Kuntasektorilla eläkkeensaajien lukumäärän arvellaan edelleen kasvavan ja eliniän pitenevän, joten eläkkeiden rahoitustarpeeseen ei ole tulossa huojennusta työikäisten ikäluokkien pienentyessä.

Osa Kevan jäsenyhteisöjen eläkemaksuista käytetään hallintokuluihin kuten muisakin järjestelmissä. Palkansaajan eläkemaksu vastaa yksityisten alojen maksua, mutta palkkaperusteista työnantajamaksusta päättää Kevan valtuuskunta. TyEL-maksun tason ylittävän osuuden kuntatyönantajat maksavat eläkemenoperusteisena maksuna.

Valtion eläkkeet maksetaan valtion talousarvioon varatuista määrärahoista. Valtion Eläkerahasto (VER) tasaa valtion eläkekustannusten nousua vuosittaisella rahastosiirrolla VER:sta talousarvioon. Siirtomäärä on 40 prosenttia eläkkeiden aiheuttamista kuluista. Vuonna 2017 talousarvioon siirrettiin runsaat 1,8 miljardin euroa. Rahastosta siirretään valtion talousarvioon vuosittain selvästi enemmän varoja kuin samaan aikaan kertyy eläkemaksutuloa. Siirtosumman ja maksutulon välisen eron arvioidaan kasvavan entisestään lähivuosina.

Evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden eläketurvan rahoituksesta vastaa Kirkon eläkerahasto työnantajilta ja työntekijöiltä perityillä eläkemaksuilla. Lisäksi seurakunnilta peritään eläkerahastomaksua, jonka suuruus vuonna 2017 oli neljä prosenttia vuoden 2015 kirkollisverosta.

Vuosien 2016 ja 2017 keskimääräiset työeläkemaxuprosentit on esitetty taulukossa 10. Eläketurvakeskuksen verkkopalveluihin (www.etk.fi ja www.tyoelakelakipalvelu.fi) on koottu tarkempaa tietoa työeläkemaxuista sekä tilastosarjoja yksityisten alojen vakuutusmaksuprosenteista vuosilta 1962–2018.

Taulukko 10

Keskimääräiset työeläkevakuutusmaksut vuosina 2016 ja 2017

	Maksukertymä % työtulosta		Työntekijän maksuosuus %-yksikköä			
	2016	2017	Perusmaksu		Korotettu maksu	
			2016	2017	2016	2017
Palkansaajat						
TyEL	24,0	24,4	5,7	6,15	7,20	7,65
MEL	22,8	22,0	5,7	6,15	7,20	7,65
JuEL, kunta ¹⁾	29,4	28,5	5,7	6,15	7,20	7,65
JuEL, valtio	24,1	23,6	5,7	6,15	7,20	7,65
JuEL, kirkko	30,5	30,7	5,7	6,15	7,20	7,65
Yrittäjät						
YEL ²⁾	22,6	23,1	23,6	24,1	25,1	25,6
MYEL ³⁾	13,6/13,4	13,9/13,6	23,6	24,1	25,1	25,6

Lähde: <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/> (7.6.2018)

¹⁾ Kevan jäsenyhteisöjen eläkemaksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat. Kokonaismaksu on arvio.

²⁾ Maksukertymä-sarakkeessa on keskimääräinen YEL-maksuprosentti.

³⁾ Maksukertymä-sarakkeessa ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti ja toinen on apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti.

Palkansaajien eläkemaksut sisältävät sekä työnantajan että työntekijän osuudet. Työnantaja maksaa pääosan vakuutusmaksusta. Ennen vuotta 2017 työntekijän eläkemaksu oli perusmaksua korkeampi kaikilla 53 vuotta täyttäneillä. Eläkeuudistuksen jälkeen 53–62-vuotiaat maksavat muita ikäryhmiä korkeampaa maksua, koska heille karttuu tietyn siirtymävaiheen ajan eläkettä korkeamman karttumisprosentin mukaan. Lisäksi merimieseläkelain mukaan vakuutetuilla on nyt sama työntekijän maksuosuus kuin muilla palkansaajilla. Ennen vuotta 2016 sekä työnantajan että työntekijän osuudet olivat heilä yhtä suuret.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksut on sidottu keskimääräisen TyEL-maksun tasoon. Korotetun maksun piirissä olivat vuoden 2016 loppuun saakka 53 vuotta täyttäneet ja sen jälkeen 53–62-vuotiaat siten, että korotettu maksu alkaa 53 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta ja jatkuu sen kalenterivuoden loppuun, jolloin henkilö täyttää 63 vuotta. Maksuprosentti muuttuu yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin työntekijöiden maksuosuus.

Yrittäjän vakuutusmaksu perustuu hänen työpanoksensa perusteella arvioituun YEL-työtuloon, jonka samaa työtä tekevä saisi vuoden aikana. Eläketurvakeskus julkaisee vuosittain ohjeet työtulon määrittämistä varten. Lisäksi työtulolle on asetettu laissa määritellyt rajat, joita tarkistetaan vuosittain. Vuonna 2017 YEL-työtulon alaraja oli 7 645,25 euroa ja yläraja 173 625,00 euroa. MYEL-maksu riippuu vakuutetun iästä ja henkilökohtaisen työtulon määrästä. Maksuprosentti nousi liukuvasti, kun työtulon määrä oli 26 783,03–42 087,69 euroa. Apurahansaajien eläkemaksut määräytyvät myös MYEL:n mukaan (MYEL 22 §).

Valtio osallistuu YEL- ja MYEL-eläkkeiden kustannuksiin maksamalla niistä vuosittain osuudet, joita ei saada katettua ko. lakien mukaisilla vakuutusmaksuilla. Vuonna 2017 MYEL:n valtion osuus oli 81 prosenttia lain mukaisesta eläkemenosta ja YEL:n osuus 6 prosenttia yrittäjäeläkemenosta.

Ensimmäistä kertaa YEL:n mukaista toimintaa aloittavat yrittäjät saavat iästä riippumatta alennuksen vakuutusmaksusta yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Maksuprosentti on 78 prosenttia YEL:n mukaisesta normaalista työeläkevakuutusmaksusta. Yrittäjä, joka saa aloittavan yrittäjän alennuksen, ei voi samaan aikaan käyttää vakuutusmaksun jousto-oikeutta eli maksaa suurempaa tai pienempää YEL-vakuutusmaksua kuin mitä vahvistettu työtulo edellyttäisi. MYEL-maksu ei jousta YEL:n tapaan.

10.2 Lakikohtaiset työeläkemaksuprosentit

TyEL-maksu oli keskimäärin 24,4 prosenttia lain mukaisista palkoista vuonna 2017. Se sisälsi työntekijöiden perusmaksuosuuden, joka oli alle 53-vuotiailla ja 63 vuotta täyttäneillä 6,15 prosenttia palkoista ja korotetun maksun piirin kuuluneilla eli 53–62-vuotiailla 7,65 prosenttia palkoista. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella seuraavana kalenterivuonna sovellettavan TyEL:n mukaisen työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentin ja korotetun työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentin.

TyEL-maksu sisältää rahastoitavat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkeosat sekä tasaosan eläkelaitosten yhteisesti kustannettaviin eläkemenoihin. Eläkelaitosten maksutappiot ja hoitokulut katetaan myös vakuutusmaksuilla. TyEL-maksu sisältää myös erillisen lakisääteisten maksujen osan Eläketurvakeskuksen, Työeläkeasiain muutoksenhakulautakunnan ja Finanssivalvonnan toiminnasta aiheutuviin kuluihin. Mahdollinen asiakashyvytys ja sen suuruus riippuvat eläkelaitoksen sijoitustoiminnan onnistumisesta, vakavaraisuudesta ja hoitokustannuslijämmästä.

MEL-maksu oli keskimäärin 22,0 prosenttia merimieseläkelain mukaisista palkoista. Työntekijöiden maksuosuudet olivat vastaavat kuin TyEL-aloilla. Lisäksi valtion osuudella rahoitetaan vajaa kolmannes merimieseläkelain perusteella myönnettävistä eläkkeistä.

Kevan jäsenyhteisöjen eläkemaksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja eläkemenojen perusteella. *Palkkaperusteista eläkemaksua* maksavat sekä työnantajat että työntekijät. Palkansaajien maksuprosentit ovat samat kuin yksityisellä puolella. Kaikilta kuntatyönantajilta peritään palkkaperusteista maksua sama prosenttimäärä. Vuonna 2017 se oli 17,05 prosenttia palkoista. Kevan jäsenyhteisöjen palkkasumma supistui tilastovuonna, kun vakuutettujen lukumäärän väheni. Samalla maksutulo aleni.

Keskimääräinen yhteenlaskettu työnantajien ja työntekijöiden maksuprosentti oli 23,6 prosenttia palkoista. Osa työnantajista maksoi lisäksi eläkemeno- ja varhaiseläkemenoperusteista maksua, mistä johtuen kokonaismaksukertymä oli 28,5 prosenttia jäsenyhteisöjen palkkasummasta.

Eläkemenoperusteinen maksu koski vain työnantajia, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuoden aikana. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui vuoden 2017 aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet sen palveluksessa ennen vuotta 2005 tehdystä työstä. Eläkemenoperusteinen maksu määritellään vuosittain tiettyinä kokonaissummana ja se on seurausta aiemmista, nykyistä paremmista eläke-eduista. Vuodelta 2017 sitä perittiin yhteensä 663 miljoonaa euroa, mikä oli 3,9 prosenttia palkkasummasta. Maksutulo pieneni neljänneksellä edelliseen vuoteen verrattuna.

Työnantajat maksoivat myös varhaiseläkemenoperusteista maksuosaa kolmen edellisen vuoden aikana ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä sekä kuntoutustuista syntyneiden eläkemenojen perusteella. Työnantajan palkkasumma vaikutti sovellettuun maksuluokkaan, joita oli kolme eli pientyönantaja, keski-suuri työnantaja ja suuri työnantaja. Varhaiseläkemenoperusteista maksua perittiin 149 miljoonaa euroa, mikä oli 0,9 prosenttia palkkasummasta.

Valtion eläkemaksut lasketaan tiettyinä prosentteina valtion eläkelain mukaisista palkoista. Työnantajan eläkemaksuprosentit vahvistaa valtiovarainministeriö Kevan esityksestä. Eläkemaksujen perusteet määräytyivät valtioneuvoston asetuksen (863/2012) mukaan. Ministeriö vahvisti ennakoarviomenettelyn perusteella myös Kevan vuosittain saaman hoitokulun euromäärän. Vuodelta 2017 se oli 17,6 miljoonaa euroa.

Valtion eläkemaksun osat lasketaan vakuutusmatemaattisesti siten, että ne yhdessä työntekijän eläkemaksun kanssa kattavat valtion eläkejärjestelmässä syntyvän eläkevastuun. Eläkevastuu määräytyy täyden rahastoinnin periaatteen mukaisesti. Sen suuruus oli 92,6 miljardia euroa vuoden 2017 lopussa ja rahastointiaste oli noin 21 prosenttia. Keva hoitaa valtion eläkevastuun laskennan.

Eläkemaksuprosentit ovat virasto-, laitos- tai yhteisökohtaisia. Työnantajan maksu perustuu osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin työnantajan palkkasummasta riippuen. Maksussa on erikseen vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkeosa sekä hoitokuluosa. Hoitokuluosa on yhtä suuri prosenttiosuus (0,32 % vuonna 2017) palkkasummasta kaikille työnantajille.

Työnantajien palkkasumat on jaettu kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrätään eri luokkiin kuuluvien henkilöiden palkkasummalla painotettuna keskiarvona. Tariffiluokat ovat yleinen tariffi, alemmat eläkeiät -tariffi ja sotilaseläkkeiden tariffi. Valtion eläkemaksun tarkat laskuperusteet on julkaistu säädöspalvelussa (<http://www.saadospalvelu.fi>).

Vuonna 2017 keskimääräinen valtion eläkelain mukainen työnantajan eläkemaksu oli 16,95 prosenttia ko. lain mukaisista palkoista. Valtion eläkemaksua alennettiin keskimäärin 1,15 prosenttiyksikköä johtuen vuosien 2013–2015 eläkemaksujen laskennassa havaitun virheen oikaisusta.

Työntekijän eläkemaksua maksavat kaikki palkansaajat. Maksuprosentit olivat muiden alojen tapaan iästä riippuen joko 6,15 tai 7,65. Kun otetaan huomioon kaikki valtiolla maksetut eläkevakuutusmaksut ja maksajat, kokonaismaksukertymä vastasi vuonna 2017 kaikkiaan 23,6 prosenttia valtion palkkasummasta.

Seurakuntien, kirkon ja kirkollisten yhdistysten maksama työnantajien **eläkemaksu** oli 24,0 prosenttia lain mukaisista palkoista. Seurakuntien maksama palkkaperusteinen eläkemaksu oli 23,8 prosenttia ja keskusrahaston sekä yhdistysten 27,8 prosenttia. Eläkemaksujen suuruudesta päättää kirkolliskokous. Evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden eläkemaksut ovat samat kuin muilla aloilla.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien suorittama eläkerahastomaksu oli 4 prosenttia kahden vuoden takaisesta eli vuoden 2015 kirkollisverosta. Työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksujen sekä eläkerahastomaksujen yhteismäärä vuonna 2017 oli arviolta 195,6 miljoonaa euroa. *Kokonaismaksukertymä* oli 30,7 prosenttia palkoista.

Kirkon eläkerahasto erkani Kirkon keskusrahastosta omaksi yksikökseen vuonna 2016. Kirkon eläkerahaston (KER) tarkoitus on turvata kirkon työntekijöiden eläkkeiden maksaminen sekä tasata seurakuntien eläkemaksun kehitystä. KER on sijoitusorganisaatio, joka saa varansa kirkon työntekijöiden eläkemaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista.

11 Työeläkevarat ja eläkelaitosten sijoitustoiminta

Eläkelaitosten on sijoitettava työeläkevarat tuottavasti ja turvaavasti. Rahastoille saatu tuotto lisää järjestelmän kestävyyttä ja keventää työeläkemaksujen korotustarvetta eläkemenojen kasvaessa. Sijoitustuottojen merkitys eläkkeiden rahoituksessa kasvaa, kun eläkkeitä maksetaan nykyistä enemmän myös rahastoista. Eläkevarojen rahastointi ja onnistunut sijoitustoiminta edellyttävät hyvää riskienhallintaa ja varojen hajauttamista sekä alueellisesti että eri omaisuuslajeihin, joita ovat osakkeet, joukkovelkakirjat, kiinteistöt, rahamarkkinavälineet ja tietyt muut sijoituskohteet kuten esim. hedge-rahastot.

Työeläkejärjestelmän alkuaikoina eläkevarat pääasiassa lainattiin takaisinlainauksesta eläkevakuuttajien asiakasyrityksille. Myöhemmin sijoituksia tehtiin myös valtion lainoihin, osakkeisiin ja kiinteistöihin, lähinnä kotimaisiin kohteisiin. Nykyisin rahastoille pyritään saamaan tuottoa myös muualta euroalueelta ja sen ulkopuolelta, jonne sijoitusten painopiste on siirtynyt. Kaikkien työeläkelaitosten sijoitustoimintaa valvoo Finanssi- ja valvonta.

Vuoden 2017 lopussa työeläkevakuuttajien yhteenlasketut eläkevarat olivat 202,3 miljardia euroa. Varat kasvoivat vuoden aikana runsas kuusi prosenttia eli 12 miljardia euroa. Kasvu oli paria edellistä vuotta ripeämpää. Tällöin varojen määrä nousi alle viiden prosentin vuosivauhtia. Osakesijoitusten yhteismäärä kohosi 10,7 miljardia euroa eli yli kymmenyksen vuoteen 2016 verrattuna.

Sijoituskannan kokoon vaikuttavat sijoitustoiminnasta saatujen tuottojen lisäksi perittyjen eläkemaksujen määrä ja samana aikana maksetut eläkkeet. Valtaosa kerätyistä eläkemaksuista käytetään saman tien, loput rahastoidaan ja sijoitetaan tulevia eläkkeitä varten. Eläkemenojen kohoaminen supistaa samalla sijoitettavien varojen kasvua. Toisaalta, runsaan kymmenen viimeisen vuoden aikana eläkevarojen kokonaismäärä on lähes kaksinkertaistunut jatkuvan rahastoinnin ansiosta. Suurin osa näistä varoista on varattu tulevia eläkkeensaajia varten. Tarkasteluvuoden aikana työeläkemaksuista kertyi vajaa 26 miljardia euroa, joista rahastointiin 2,5 miljardia euroa. Sijoitustuottoja koko sijoituskannalle kertyi noin 14 miljardia euroa.

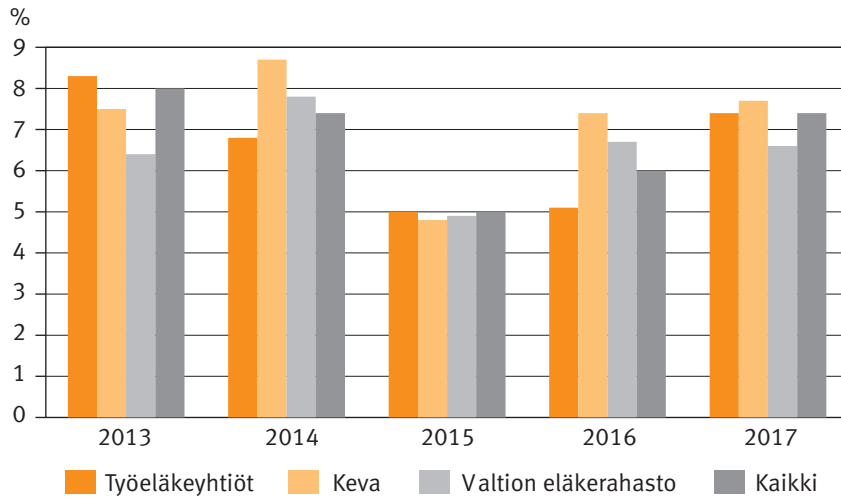
Korkeinta sijoitustuottoa työeläkevaroille saatiin edellisten vuosien tapaan osakesijoituksista. Kiinteistösijoitukset tuottivat keskimäärin 6,5 prosenttia, mikä oli yli pitemmän aikavälin (1998–2017) keskituoton. Korkosijoitusten tuotto jäi 1,8 prosenttiin, kun vastaava pitkän aikavälin tuotto oli 4,1 prosenttia. Kaikkien omaisuuslajien yhteenlaskettu keskimääräinen vuosituotto oli 7,4 prosenttia. Eri eläkeyhteisöjen välillä tuotot vaihtelivat vain puolen prosenttiyksikön verran.

Kuvio 24 kuvaa sijoitustuottojen vaihteluita eläkeyhteisöittäin vuosina 2013–2017. Kevan ja Valtion Eläkerahaston sijoituksilleen saamat kokonaistuotot olivat aiemmin työeläkeyhtiöiden vastaavia tuottoja korkeampia, koska julkisalojen eläkevakuuttajien sijoitusjakauma oli huomattavasti yksityisaloja osakepainotteisempi, mutta erot ovat nyt selvästi tasoittuneet. Kevan ja Valtion Eläkerahastoa eivät sido yksityisalojen toimijoille säädetyt vakavaraisuusvaatimukset (ks. kohta 2.3.). Yksityisalojen työeläkevakuuttajien varojen, vakavaraisuuden ja riskinkantokyvyn on oltava sillä tasolla, että ne pystyvät kantamaan kauas tulevaisuuteen yltävät vastuunsa rahastoiduista eläkkeistä.

Kuvio 24

Työeläkevakuuttajien sijoitustuotot vuosina 2013–2017

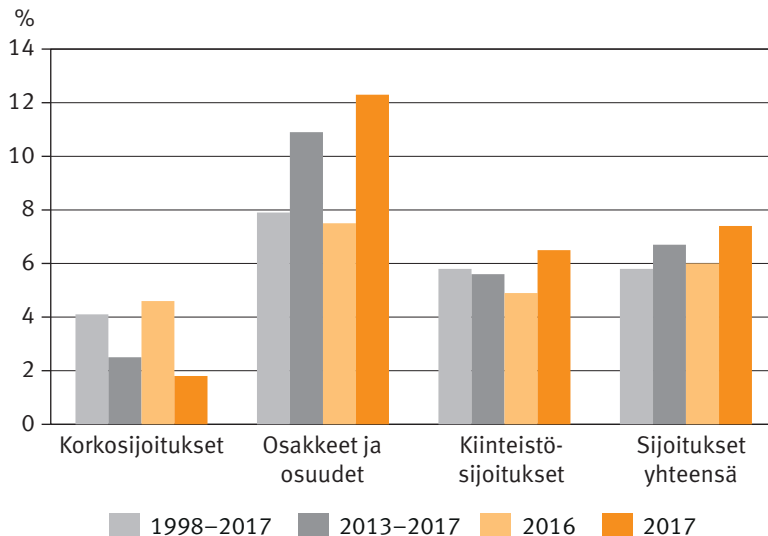

Lähde: www.tela.fi ja Työeläkelehden tilinpäätöslite (5.6.2018).

Kuviossa 25 on esitetty omaisuuslajeittain eri ajanjaksojen tuotto prosentteja työeläkevakuuttajille. Kiinteistösijoitusten kehitys on ollut suhteellisen tasaista. Sen sijaan osakkeiden arvonmuutokset ovat olleet suurempia ja kurssit heilahdelleet ajoittain laidasta laitaan. Vuoden 2017 osaketuotto kohosi edellisen vuoden tasosta lähes viidellä prosenttiyksiköllä 12,3 prosenttiin, joka oli selvästi myös viiden viimeisen vuoden sekä pitkän aikavälin (1998–2017) tuottoa parempi. Korkosijoitukset ovat olleet pitkään suhteellisen vakaita ja varmoja kohteita lukuun ottamatta joitain poikkeuksellisia vuosia. Työeläkevarojen sijoittamisessa ei kuitenkaan keskitytä yksittäisiin vuosiin vaan pitkän aikavälin tavoitteisiin.

Kuvio 25

Työeläkevakuuttajien sijoitustuotot omaisuuslajeittain eri ajanjaksoina vuosina 1998–2017

Lähde: www.tela.fi (5.6.2018).

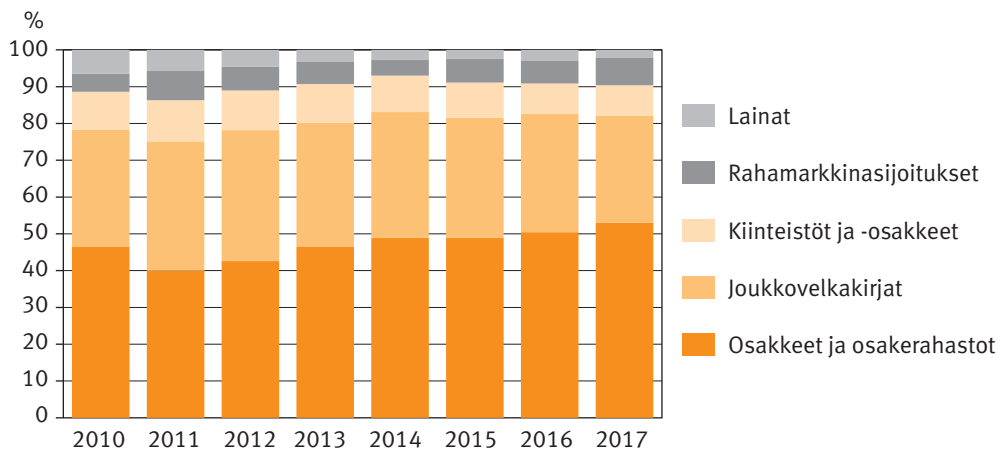
11.1 Sijoituskohteet

Työeläkelaitoksia koskeva lainsäädäntö ja muut määräykset määrittelevät eläkevarojen sijoittamisen puitteet ja varat on sijoitettava monipuolisesti, tuottavasti ja turvaavasti. Kukin työeläkevakuuttaja tekee omat sijoituspäätöksensä ja toimijoilla on erilaisia sijoitusstrategioita, joiden mukaan ne valitsevat sijoituskohteensa eri omaisuuslajeista sekä kotimaassa että muualla.

Vuoden 2017 aikana osakkeisiin ja osakerahastoihin sijoitettujen työeläkevarojen yhteenlaskettu määrä nousi 106 miljardiin euroon. Joukkovelkakirjojen yhteissumma laski vajaaseen 60 miljardiin euroon, ja niiden osuus kaikista sijoituksista väheni alle kolmannekseen. Kiinteistösijoitusten osuus säilyi lähes ennallaan ja niissä oli 16,5 miljardia euroa. Rahamarkkinasijoitukset kasvoivat 14,8 miljardiin euroon. Lainojen yhteismäärä väheni 4,5 miljardiin euroon ja TyEL-takaisinlainaus kutistui vajaaseen puoleen prosenttiin koko sijoituskannasta. Kuviossa 26 on esitetty työeläkelaitosten varojen jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2010–2017.

Kuvio 26

Työeläkevakuuttajien sijoituskannan jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2010–2017

Lähde: www.tela.fi (5.6.2018).

Valtaosa koko työeläkevarallisuudesta eli 82 prosenttia oli joukkovelkakirjoissa ja osakkeissa tarkasteluvuoden lopussa. Noteerattujen osakkeiden osuus on julkisaloilla yksityisaloja korkeampi, mutta Hedge-rahastojen ja muiden osakesijoitusten pienempi. Joukkovelkakirjoista julkisen puolen osuus oli 23 miljardia euroa ja yksityisen 35 miljardia euroa.

Yksityisten alojen työeläkelaitoksilla on oikeus lainata vakuutuksenottajille takaisin osa niiden maksamista, eläkelaitoksen rahastoimista vakuutusmaksuista. TyEL-takaisinlainojen suosio laski edelleen, vuoden lopussa niitä oli alle miljardi euroa. Sijoituslainojen osuus ja määrä laskivat myös. Rahamarkkinasijoitukset kasvoivat 6,4 miljardiin euroon. Kiinteistösijoitukset olivat yksityisaloilla selvästi julkista puolta yleisempiä. Niissä oli 10 prosenttia työeläkevaroista, kun vastaava osuus julkisaloilla oli runsas puolet siitä.

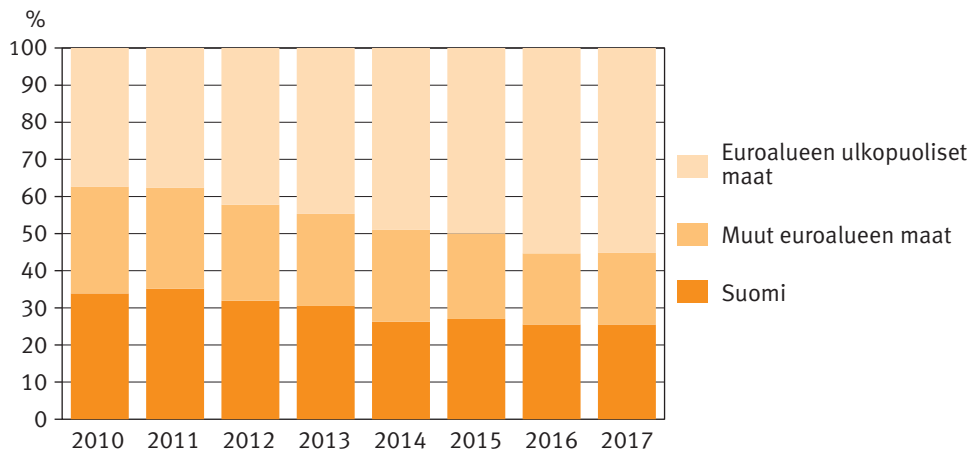
11.2 Sijoitukset alueittain

Työeläkevaroja on sijoitettu Suomeen, muihin euroalueen maihin ja euroalueen ulkopuolelle. Varojen alueellinen hajauttaminen on oleellista sijoitusriskien hallinnan kannalta. Suomessa varoista oli runsas neljännes eli 51 miljardia euroa ja muualla euroalueella 39 miljardia euroa. Euroalueen ulkopuoliset sijoitukset ovat yleistyneet selvästi viime vuosina, mutta kehitys on nyt tasaantunut.

Suomessa sijoituskohteet ovat jakautuneet melko tasaisesti osake-, korko- ja kiinteistösijoituksiin. Vuonna 2017 rahamarkkinasijoitusten osuus kasvoi ja kiinteistösijoitusten väheni. Muihin euroalueen maihin sijoitetut työeläkevarat painottuvat korkosijoituksiin ja euroalueen ulkopuoliset kohteet osaketyyppisiin sijoituksiin. Kuviossa 27 on esitetty työeläkevakuuttajien sijoitusten kohdistuminen alueittain vuosina 2010–2017.

Kuvio 27

Työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2010–2017

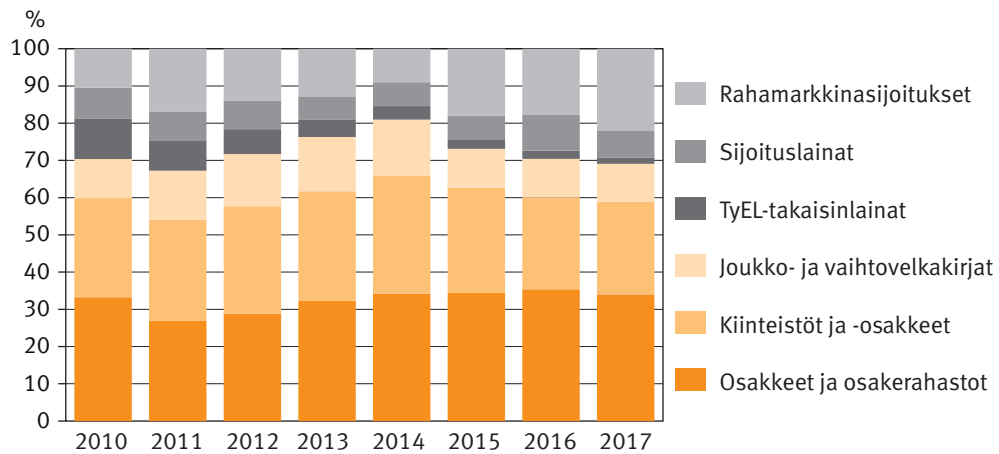

Lähde: www.tela.fi (5.6.2018).

Suomeen sijoitetuista työeläkevaroista yli kolmannes oli osakkeissa ja osakerahastoissa. Kiinteistösijoituksia oli 13 miljardia euroa ja joukkovelkakirjoja 5 miljardia euroa. TyEL-takaisinlainojen, sijoituslainojen ja rahamarkkinasijoitusten yhteenlaskettu osuus kohosi myös melkein kolmannekseen koko kannasta. Kuviossa 28 on esitetty työeläkevakuuttajien Suomeen sijoittamien varojen jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2010–2017.

Kuvio 28

Sijoituskanta Suomeen; 50,9 miljardia euroa vuonna 2017

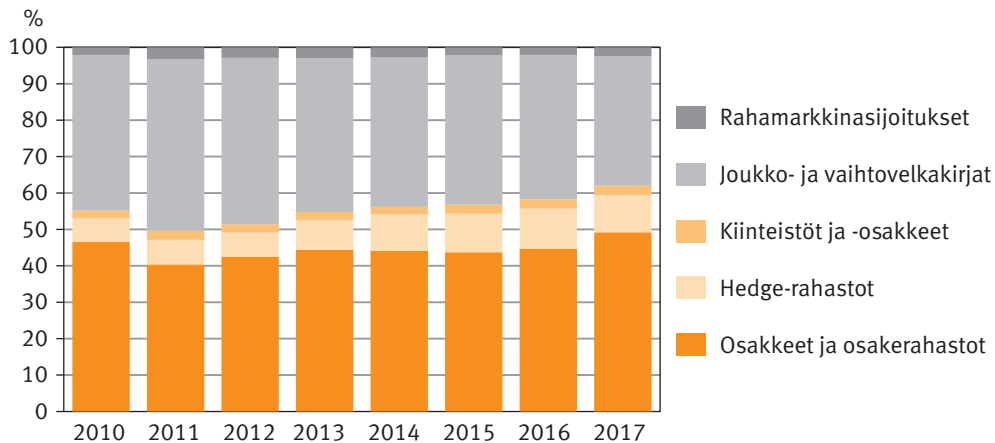

Lähde: www.tela.fi (5.6.2018).

Muualle kuin Suomeen sijoitetuista työeläkevaroista selvästi yli puolet eli 89 miljardia euroa oli osaketyyppisissä kohteissa ja joukkovelkakirjasijoituksissa 53 miljardia euroa. Kiinteistösijoitusten osuus Suomessa oli neljännes kannasta, mutta ulkomaille sijoitetuista varoista vain vajaa kolme prosenttia. Rahamarkkinasijoituksista Suomen ulkopuolella oli noin 4 miljardia euroa ja Suomessa 11 miljardia euroa. Kuviossa 29 on esitetty työeläkevakuuttajien sijoitusten jakautuminen eri sijoituslajeihin Suomen ulkopuolella vuosina 2010–2017.

Kuvio 29

Sijoituskanta Suomen ulkopuolelle; 149,0 miljardia euroa vuonna 2017

Lähde: www.tela.fi (5.6.2018).

11.3 Vastuuvelka ja vakavaraisuus

Yksityisten alojen työeläkelaitosten rahastoimilla ja sijoittamilla varoilla katetaan vastuuvelkaa, joka on syntynyt palkansaajalakien perusteella eläkekohtaisesti rahastoiduista vakuutusmaksuista. Vastuuvelka on kirjattu kunkin eläkelaitoksen tilinpäätökseen arviona tulevien rahastoitujen eläkekorvausten yhteismäärästä. Julkisilla aloilla tuleviin eläkemenoihin ja työeläkemaksujen vakauttamiseen varaudutaan lakikohtaisesti kollektiivisella rahastoinnilla. Rahastoihin kerätyt eläkevarat puretaan tulevien tarpeiden mukaan eikä rahastointiin liity yksilökohtaisesti määriteltyjä tulevia eläkevastuita yksityisten alojen vastuuvelan tapaan.

Työeläkelaitokset pyrkivät saamaan sijoituksilleen mahdollisimman hyvät tuotot riskit huomioiden. Sijoitusvarallisuuden on oltava vastuuvelkaa suurempi ja sen ylittävää määrää kutsutaan vakavaraisuuspääomaksi. Yksityisalojen työeläkevakuuttajia sitoo lakiin perustuva vakavaraisuusvaatimus rajoineen. Laki edellyttää eläkelaitokselta riittävää riskinkantokykyä ja siihen tarvittavaa vakavaraisuusvaadetta. Vakavaraisuuspääoma on siis riskipuskuri, jolla varmistetaan vastuuvelan katteena olevien varojen riittävyys.

Sijoitustuotot vaikuttavat eläkelaitosten ja koko järjestelmän vakavaraisuuteen. Eläkelaitokselle asetettu vakavaraisuusraja on sitä korkeampi mitä enemmän sijoitusriskiä varoihin kohdistuu. Jos vakavaraisuuspääoma ei ylitä vakavaraisuusrajaa, eläkelaitoksen toimintaa rajoitetaan aluksi siten, ettei se voi jakaa asiakashyvityksiä. Jos vakavaraisuuspääoma putoaa tiettyyn vähimmäismäärään tai sen alapuolelle, eläkelaitoksen on toimitettava Finanssivalvonnalle talouttaan koskeva tervehdyttämissuunnitelma. Finanssivalvonta valvoo kaikkien työeläkelaitosten toimintaa ja vakavaraisuutta.

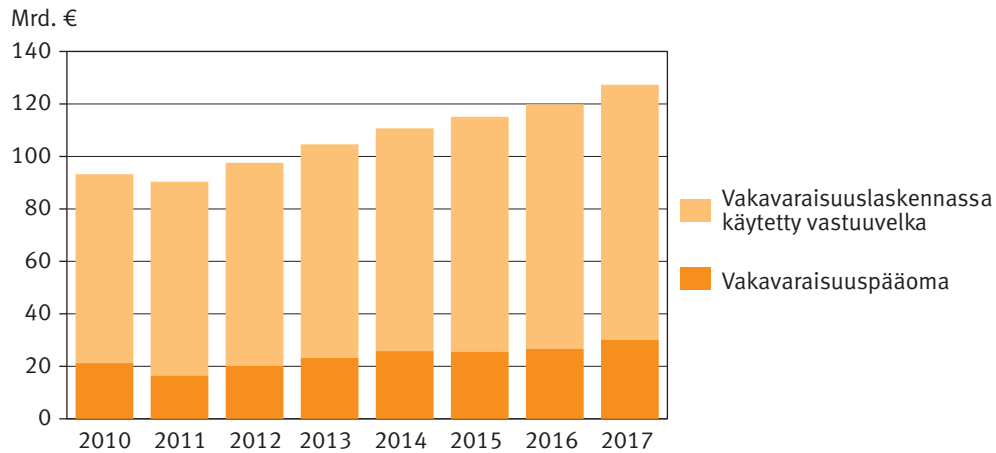
Työeläkelaitosten vakavaraisuutta koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin kolmessa vaiheessa, joista viimeinen tuli voimaan vuoden 2017 alusta ja aiemmat vuosina 2011 ja 2013. Uudessa vakavaraisuuslaskennassa otetaan entistä kattavammin huomioon sijoitus- ja vakuutustoiminnan riskit. Sijoitustoiminnassa pyritään ennakoimaan rahoitusmarkkinoiden ja maailmantalouden muutoksia ja parantamaan työeläkevakuuttajien riskinkantokykyä mahdollisissa kriisitilanteissa.

TyEL:n ja MEL:n mukaista toimintaa harjoittavilla eläkelaitoksilla on vastuuvelan osana ns. *osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu*, jolla tasataan kollektiivisesti osa näiden eläkelaitosten osakeomistuksiin liittyvistä sijoitusriskeistä. Eläkeuudistuksessa sovitettiin, että osaketuottosidonnaisuuden astetta nostetaan. Se antoi eläkelaitoksille mahdollisuuden entistä korkeamman sijoitusriskin ottamiseen, koska osakeriskiä siirrettiin yksittäisiltä eläkelaitoksilta enemmän koko järjestelmän vastuulle.

Vastuuvelalle asetetaan *rahastoonsiirtovelvoite*, jonka perusteella eläkelaitosten on vuosittain hyvittävä rahastoja. Se sisältää eläkelaitosten keskimääräiseen vakavaraisuuteen ja osakesijoitusten keskimääräiseen vuosituottoon liittyvät rahoitustekniset kerroimet ja kolmen prosentin rahastokoron. Vuonna 2017 rahastoonsiirtovelvoite oli keskimäärin 5,8 prosenttia.

Kuvio 30

TyEL- ja MEL- eläkelaitosten vakavaraisuuspääomat ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyt vastuovelat vuosina 2010–2017

Perityt vakuutusmaksut perustuvat kullekin vuodelle etukäteen arvioituun palkkasummaan, joten osalle maksuista hyvitetään jälkikäteen korkoa ja osasta peritään korkoa. Vuonna 2016 otettiin käyttöön *vakuutusmaksukorko*, joka määräytyy TyEL:n 12 kuukauden viitekoron perusteella. Korko on aina vähintään 2 prosenttia. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvisti työeläkeyhtiöiden hakemuksesta vakuutusmaksukoron arvoksi 2 prosenttia 1.1.2016 alkaen ja se säilyi samana vuonna 2017.

Työeläkeyhtiöiden vakavaraisuusaste, joka lasketaan eläkevarojen suhteessa vastuuelkaan, johon ei lueta osittamatonta lisävakuutusvastuuta, oli 130,1 prosenttia. Vakavaraisuuspääoma oli keskimäärin 1,7-kertainen suhteessa vakavaraisuusrajaan. Eläkesäätiöille ja -kassoille vastaavasti laskettu vakavaraisuusaste oli 140 prosenttia ja vakavaraisuuspääoma keskimäärin 2,2-kertainen suhteessa vakavaraisuusrajaan. Kuviossa 30 on esitetty TyEL- ja MEL- eläkelaitosten vakavaraisuuspääomien ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyn vastuuelan osuudet eläkevaroista

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2017

Tilastojulkaisussa tarkastellaan työeläkelakien mukaista toimintaa Suomessa vuonna 2017. Joiltakin osin tarkastelu kattaa koko eläkejärjestelmän. Julkaisuun on koottu keskeisiä tietoja eläkkeensaajista, eläkkeelle siirtyneistä, eläkemenosta ja työeläkkeiden rahoituksesta. Tilastotiedot perustuvat pääasiassa Eläketurvakeskuksen rekistereihin sekä Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastotietovarastoon. Työeläkkeiden rahoitukseen liittyvät tiedot on koottu muun muassa eläkelaitosten toimintakertomuksista.

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTOJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Tilastoja-sarjassa julkaistaan tilastotietoja eläketurvan eri alueilta. Tilastot perustuvat eläkejärjestelmän rekisteritietoihin.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN